

Biologisk mangfold og vilt i Askim

Kartlegging av- og tiltak for bevaring av viktige områder for biologisk mangfold og vilt

Tobakksøyene, Glomma

Høringsutkast 2 (rettet 29.04.2003)

Innhold

Forord	5
Metodikk	7
Organisering av prosjektet	7
Forarbeid	7
Feltarbeid.....	7
Data- og kartbehandling.....	7
Begrensninger	7
Rapportering og oppfølging av arbeidet.....	8
Verdisetting	8
Biologisk mangfold	10
Kartlagte naturtyper	11
Utviklingstrekk	12
Mål og tiltak - biologisk mangfold	15
Vilt	31
Prioriterte viltområder i Askim	31
Særlig viktige viltområder.....	31
Viktige viltområder	34
Viktige trekkveier for hjortevilt i Askim.....	37
Mål og tiltak - vilt.....	39
Ordforklaringer	42
Observatører	44
Litteratur	45
Vedlegg 1. Liste over kartlagte naturtyper i Askim	47
Vedlegg 2. Kart over registrerte naturtyper i Askim	56

Forord

Biologisk mangfold er en forutsetning for menneskets eksistens. Naturens mangfold har betydning for klima, jordsmonn, vann, luft, næringsproduksjon, utvikling av medisiner, opplevelse og skaperevne. Det er nødvendig å opprettholde mangfoldet for å bevare samspillet i naturen og for at naturen skal kunne tilpasse seg endringer.

Nedbygging og bruksendring av arealer antas å være den største trusselen mot bevaring av biologisk mangfold i Norge. Endring av arealbruk kan være alt fra små inngrep med begrenset påvirkning til nedbygging av store områder som tar arealer helt ut av biologisk produksjon. Ofte er det summen av mange små inngrep som gir negative konsekvenser.

Rio-konvensjonen fra 1992 forplikter alle land til å kjenne til og ivareta sitt biologiske mangfold. Norge ratifiserte Rio-avtalen i 1993. I St.meld nr 58, (1996-97) legges rammene for den nasjonale miljøvernpolitikken. I St.melding nr 58 heter det bl.a.: *"Alle landets kommuner skal ha gjennomført kartlegging og verdiklassifisering av det biologiske mangfoldet på kommunens areal i løpet av år 2003"*.

Kommunen vedtok våren 1999 at det skulle utarbeides en handlingsplan for biologisk mangfold. Planen skulle utarbeides som en temaplan. Det ble inngått en avtale med Wergeland Krog Naturkart om utarbeidelse av planen. For å forankre planarbeidet hos rettighetshavere, kommunale organer og statlige myndigheter oppnevnte formannskapet ei styringsgruppe for arbeidet. Styringsgruppa har bestått av:

Lars Tore Martinsen	miljøplanlegger
Paul Lund-Høie	viltnemnda
Vegard Aarnes	skogbrukssjef
Ola Løken	grunneierrepresentant
Ola M. Wergeland Krog	konsulent

Styringsgruppas oppgave har vært å gi synspunkter og råd, bistå med informasjonsinnhenting, bistå med å etablere kontakter, holde berørte parter orientert om prosjektets gang, bistå med tilbakeføring av resultatene til berørte parter. Det er avholdt tre møter i referansegruppa.

Målet med planarbeidet har vært å gi kommunene en oversikt over sitt eget biologiske mangfold samt å komme med forslag til hvordan dette bør forvaltes. Planarbeidet består av en rapport, et kartverk samt en database:

- ? Prosjektbeskrivelse med en kort gjennomgang av resultater samt forslag til mål, strategier og tiltak for å sikre og fremme kommunens biologiske mangfold (herunder vilt).
- ? Databasen, Natur 2000: Sammenstilling og lokalitetsangivelse av registrerte naturtyper, planter og dyr.
- ? Tematiske digitale kart foreligger i formatene Shape og SOSI og omfatter de tre temaene Naturtyper, Viltobservasjoner, Prioriterte viltområder.

Planarbeidet gir kommunene og grunneierne en god oversikt over kjente biologiske verdier. Planforslaget er også et godt utgangspunkt for en videre dialog med grunneiere og befolkningen om hvordan man bør forvalte kommunenes arealer og naturressurser i tråd med overordnede målsettinger om å sikre miljøet og en bærekraftig utvikling. Flere av de foreslåtte tiltakene som involverer kommunen krever ressurser utover dagens ressurstilfang. Kommunen vil kostnadsberegne og eventuelt prioritere ressurser til disse tiltakene i forbindelse med utarbeidelse av økonomiplan og årsbudsjett.

Lars Tore Martinsen
Sekretær for styringsgruppa

Metodikk

Organisering av prosjektet

Hovedansvarlig for prosjektet var planavdelingen i Askim ved miljøplanlegger Lars Tore Martinsen. Lokal forankring ble ivaretatt av en bredt sammensatt styringsgruppe for prosjektet. Sammensetningen av styringsgruppa er gjengitt i forordet.

Det faglige arbeidet ble utført av firmaet Wergeland Krog Naturkart med medarbeiderne Ola Wergeland Krog (prosjektansvarlig) og Bjørn Petter Løfall. Prosjektet består av to temadeler; kartlegging av naturtyper og kartlegging av viktige viltområder.

Forarbeid

Eksisterende og relevant litteratur om kommunens biologiske verdier er gjennomgått, og opplysningene er kvalitetssikret så langt som mulig innenfor prosjektets rammer. De vesentligste datakildene var en hovedoppgave med tema nøkkelbiotopkartlegging utført ved Norges landbrukshøgskole (Grinna 1998) og en kartlegging av nøkkelbiotoper i den nordvestre delen av Askim som en del av Kulturlandskapsområde Indre Østfold (Wergeland Krog 1996). I tillegg er tilgjengelig materiale fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling og søkbare internettdatabaser gjennomgått (lav- og soppdatabasen ved Botanisk museum, Oslo). Opplysninger er også innhentet fra personer som har lokalkunnskap om kommunen.

Feltarbeid

Feltregistreringer har foregått spredt fra sommeren 2000 til høsten 2002. På grunn av det eksisterende grunnlagsmaterialets omfang, er det gjennomførte feltarbeidet relativt beskjedent i forhold til hva som er hentet fra litteratur og lokalkjente. Det ble gjort en relativt grundig befarings av hele Glommaløpet, noe registreringer i Åsermarka og av de få større myrområdene i kommunen. I kulturlandskapet ble det i hovedsak gjort befarings av kjente lokaliteter, og i forbindelse med dette ble det også gjort noen nyregistreringer.

Data- og kartbehandling

Data om lokaliteter, lokalitetsbilder, naturtyper, viltarter, karplanter, spesielle arter m.m. er lagt inn i databasen Natur2000 (Wergeland Krog & Borch 2000). Denne er overlevert til kommunen og representerer det vesentligste resultatet av dette prosjektet. De kartlagte lokalitetene er prioritert i svært viktige, viktige, lokalt viktige områder, samt uprioriterte områder (sistnevnte er først og fremst benyttet for lokaliteter med usikker status). Kriterier for de ulike verdikategoriene er fastlagt i DN-håndbok 13 (1999) "Kartlegging av naturtyper – Verdisetting av biologisk mangfold". Alle naturtyper, viktige viltlokaliteter og områder for vilt er digitalisert.

Begrensninger

Det er viktig å være klar over at denne vilt- og naturtypekartleggingen er utført innenfor begrensede økonomiske rammer. Alle viktige lokaliteter for biologisk mangfold eller vilt er derfor ikke påvist. Av de kartlagte lokaliteter er flesteparten hentet fra tidligere rapporter og kartleggingsprosjekter og er ikke vurdert i felt. Lokalitetsavgrensningen kan

derfor være unøyaktig. I prosjektet ble det prioritert å få med flest mulig lokaliteter, noen ganger på bekostning av nøyaktigheten av kartleggingen.

Et annet forhold er dessuten at nyere kunnskap i fremtid vil kunne føre til at listen over naturtyper som anses som viktige for biologisk mangfold kan endres. Det er derfor viktig at kommunen ikke ser denne biomangfoldplanen som et endelig produkt, men som et godt utgangspunkt for videre arbeid med temaet. Det er viktig at det avsettes ressurser årlig til å oppdatere databasen med ny kunnskap.

Rapportering og oppfølging av arbeidet

På grunnlag av opplysningene i databasen og kartene er det utarbeidet en rapport med forslag til konkrete tiltak for å ivareta biologisk mangfold i kommunen. Av hensyn til organisering og struktur innen offentlig naturforvaltning er naturtypekartleggingen og vilkartleggingen delt i to ulike tema i rapporten, og for så vidt også i databasen Natur2000 samt i de digitale temalagene. Tiltaksrapporten er gjennomgått og drøftet av styringsgruppa for prosjektet. Styringsgruppa vil bringe videre arbeidet til politisk behandling i kommunen slik at denne temaplanen kan få kommuneplanstatus.

Verdisetting

Det understrekes at alle områder som er plukket ut og prioritert i dette prosjektet er viktige for biologisk mangfold. De ulike naturtypene er vurdert individuelt og ikke satt opp mot hverandre. Verdisettingen må imidlertid betraktes som veiledende og i mange tilfeller vil en nærmere undersøkelse kunne endre verdissettingen.

Alle lokaliteter er blitt verdivurdert ut fra en større landskapsramme enn det areal Askim kommune utgjør. Det betyr i noen tilfeller at naturtyper som er relativt vanlige i kommunen, som f.eks. dammer, ikke har fått redusert verdi selv om det finnes relativt mange av disse i kommunen, de er gitt verdi i henhold til DN's håndbok 13/1999.

I tillegg til verdissetting av naturtyper og rødlistearter skal de enkelte lokaliteter også vektas ut fra viltdata og data om ferskvann der dette er aktuelt (Se fig. 2). Alle kartlagte lokaliteter/naturtyper er verdissatt etter skalaen A (svært viktig), B (viktig), C (lokalt viktige) og U (uprioriterte).

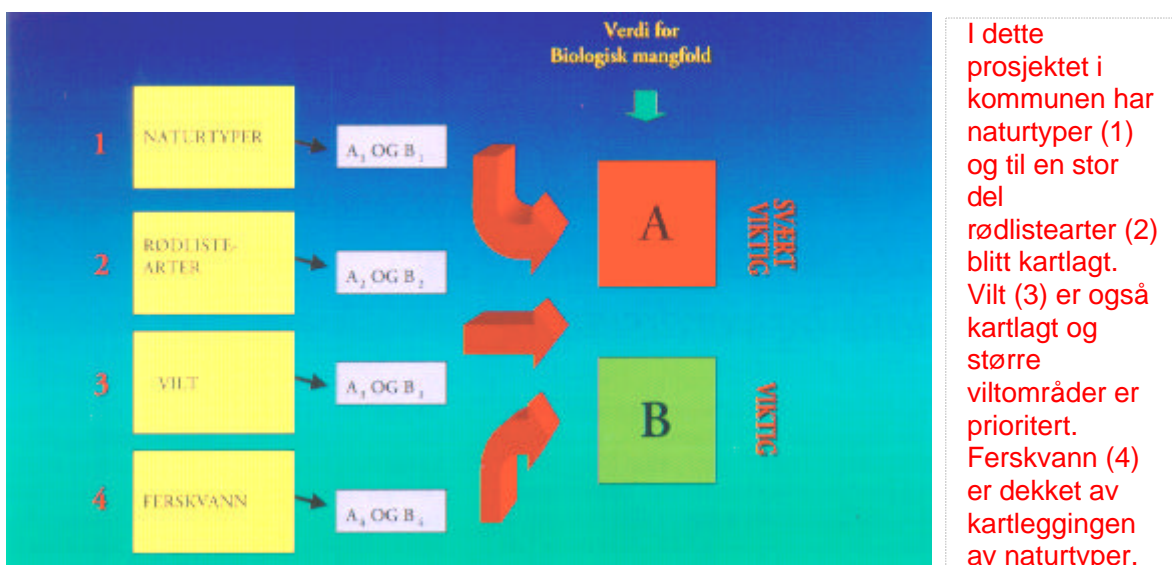

Fig. 1: Verdisetting av biologisk mangfold (fra DN håndbok 13-1999)

A innebærer at lokaliteten / funnet er viktig nasjonalt og regionalt, mens **B** indikerer at lokaliteten / funnet er viktig lokalt og regionalt. **C** lokaliteter er å regne som lokalt viktige. **U** lokaliteter betyr at de foreliggende opplysninger om lokaliteten er for mangelfulle til at den kan verdisettes. Når alle temaer har fått sin verdi skal disse slås sammen og gi en summert verdi for området; enten A, B eller C. I en summert verdi er det den høyeste delverdien som angir totalverdien for området. For eksempel vil en lokalitet hvor bare ett av temaene kommer i klasse A, mens de andre temaene har lavere eller ingen verdi, skal lokaliteten vurderes som en svært viktig lokalitet (A). Fire lokaliteter har blitt stående som uprioriterte U. Dette skyldes hovedsakelig at dette er lokaliteter som er under restaurering og som sannsynligvis vil bli av spesiell verdi for artsmangfoldet på lengre sikt.

Kriteriene for hvilke lokaliteter som er svært viktige og viktige er angitt for hver naturtype i DN håndboka. Her er det gitt en faktabeskrivelse, samt at det er satt opp hvilke kriterier som gjelder for utvelgelse og verdisetting. Når det gjelder Lokalt viktige – C områder er disse ikke beskrevet i håndboka. Et pressemelding fra DN den 3. juni 1999 (ref. 994737-tkl) beskriver hvordan disse områdene skal tas inn i prosjektet. Enkeltartsfunn av rødlistearter i kategoriene truet (E), sårbar (V) eller sjelden (R) gir lokaliteten A verdi. Funn av rødlistearter i ”lavere” kategorier gir automatisk B verdi, men dersom artsinventaret av slike arter vurderes å være spesielt interessant eller rikt, kan også disse artene være med på å gi naturtypen A-verdi.

Når det gjelder prioritering av viltområder i kommunen er denne sett i sammenheng med prioriterte viltområder i resten av fylket. Viltområdene er derfor verdifulle for viltet i regional målestokk, og det er lagt vekt på at viltområder langs kommunegrensene også er vurdert i forhold til den verdien disse områdene har fått i nabokommunene.

Biologisk mangfold

Askim kommune har gjennomført en kartlegging av lokaliteter som er av spesiell betydning for det biologiske mangfoldet (BM), samt en kartlegging av viktige viltområder. Arbeidet har blitt utført av konsulentfirmaet Wergeland Krog Naturkart i samarbeid med kommunen. Det presiseres at det foreliggende resultatet ikke er et endelig produkt, men må betraktes som en god start på et kartleggingsarbeide hvor det alltid vil være behov for suppleringer og oppdateringer. Resultatet av prosjektet består av tre hoveddeler:

1. En database med systematisert kunnskap om naturkvaliteter i kommunen (Natur2000).
2. Tre karttema som består av temaene Biologisk mangfold, Viltobservasjoner samt et Viltområdekart.
3. En prosjektrapport som er inndelt i to hoveddeler; biologisk mangfold og vilt. Rapporten inneholder hovedsakelig en kort oppsummering av resultatet av kartleggingen samt mål og tiltak for å bevare det biologiske mangfoldet i kommunen. Denne rapporten foreligger også som PDF-dokument for publisering på Internett.

Den foreliggende rapporten er gjennomgått og diskutert i ei bredt sammensatt referansegruppe (se forordet).

Et viktig resultat av kartleggingen av BM i kommunene er naturdatabasen (Natur2000) som inneholder opplysninger om 191 kartlagte lokaliteter for vilt og biologisk mangfold. Av disse er 166 naturtyper, 1965 viltobservasjoner og 112 karplanteobservasjoner. Opplysningene i databasen er planlagt knyttet opp mot et digitalt kartverk slik at alle saksbehandlere i kommunene får opp opplysningene om biologisk mangfold og vilt på dataskjermen. Det er også av avgjørende betydning at grunneierne får kjennskap til eventuelle kartlagte lokaliteter på egen eiendom.

I henhold til forskrifter fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) vil opplysninger om sårbare viltlokaliteter bli holdt tilbake, og vil kun være tilgjengelige for de som er bemyndiget til dette av kommunen. Å holde tilbake opplysninger medfører alltid en fare for at de ikke blir tatt hensyn til i arealplanleggingen. For å unngå dette vil alle lokaliteter bli vist på det digitale kartet til saksbehandlerne, men i stedet for at lokaliteten er koblet mot en tekst som beskriver lokaliteten vil det kun komme fram en henstilling om å kontakte Miljøplanlegger for nærmere opplysninger.

Biologisk mangfold

Begrepet "biologisk mangfold" omfatter den enorme variasjonen av livsformer som finnes på jorda; millioner av dyr, planter og mikroorganismer, arvestoffene og livsmiljøene (økosystemene) de lever i.

Biologisk mangfold er rett og slett det levende livet rundt oss. Dette mangfoldet er vi forpliktet til å ta vare på! Ødelegger vi det biologiske mangfoldet rundt oss, ødelegger vi for oss selv. Vi trenger en mangfoldig natur som råmateriale for produksjon av mat og medisiner, klær, brensel og råstoff. En allsidig natur har dessuten større estetisk og opplevelsesmessig verdi enn en monoton, ensartet natur. Planter, dyr og mennesker er avhengige av hverandre for å overleve. Hvis noen biter fra "naturens puslespill" forsvinner, kan det få store konsekvenser for livet på jorda. Det er derfor viktig at vi forvalter naturen på en måte som gjør at også framtidige generasjoner kan ha nytte og glede av den.

Kartlagte naturtyper

Kartlagte lokaliteter / naturtyper i kommunene er for oversiktens skyld sortert under seks ulike hovednaturtyper. Hver naturtype er verdiklassifisert som; svært viktig, viktig, lokal verdi eller uprioritert. Kriteriene for denne inndelingen er gitt av DN (DN-håndbok 13/1999) og baserer seg på sjeldenhet, forekomst av truede/sårbare arter (røddlistearter), økologisk funksjon, mm. Lokaliteter som er gitt status uprioritert skyldes som oftest at kunnskapen er mangelfull om de biologiske verdier og/eller om naturtypen fortsatt eksisterer.

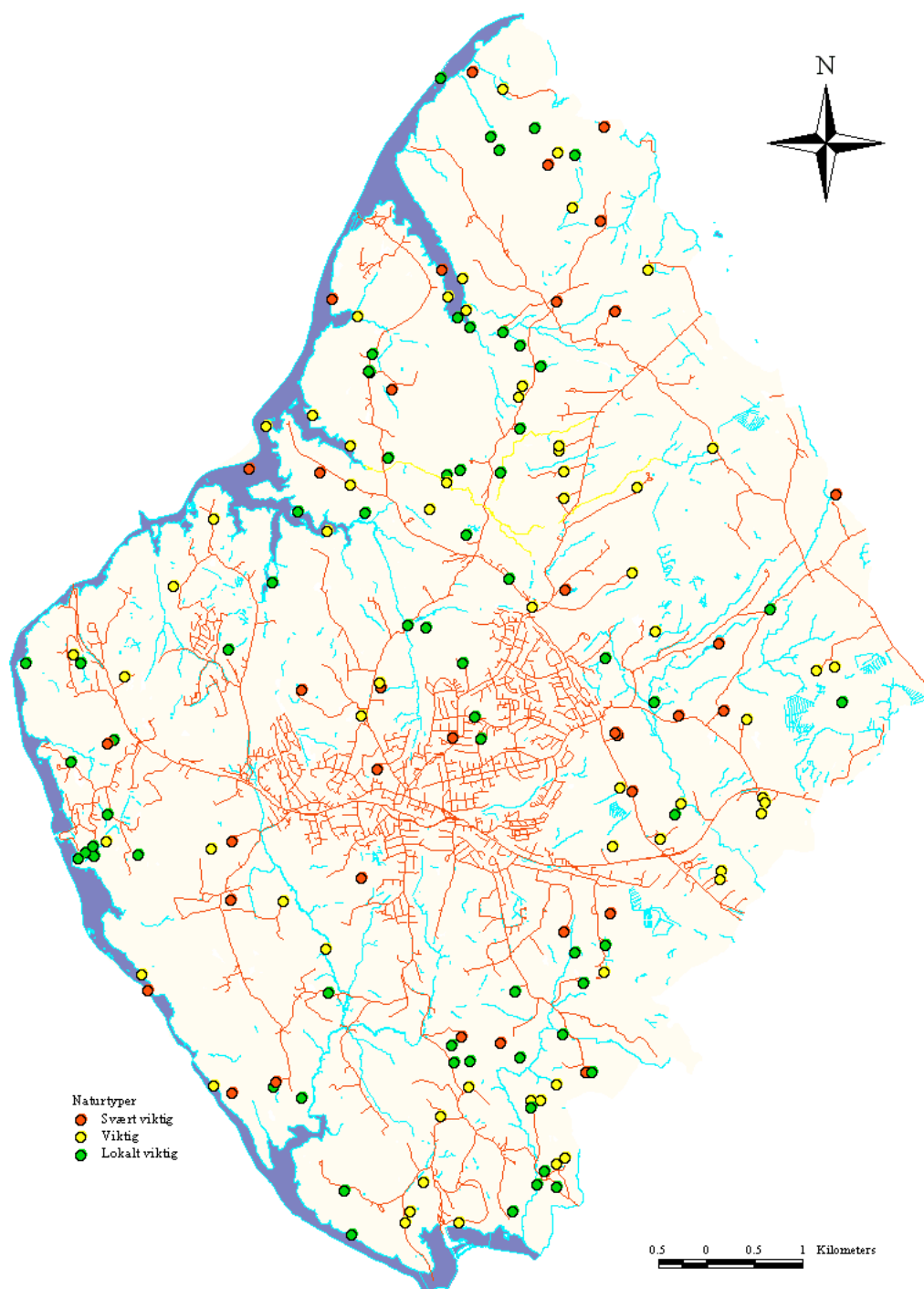

Fig. 2. Kartlagte naturtyper i Askim av betydning for biologisk mangfold. Røde prikker er særlig viktige lokaliteter, gule er viktige og grønne er lokalt viktige.

Nedenfor er det satt opp en tabell (tab. 1) over kartlagte naturtyper, antall av hver naturtype og antall i de ulike verdiklassene. En opplisting av de kartlagte naturtypene finnes som vedlegg bakerst i rapporten (Vedl. 1).

Tabell 1. Kartfestede naturtyper med spesiell verdi for biologisk mangfold i Askim (status pr. 15. feb. 2003).

Hovednaturtype	Naturtype	Antall av naturtypen	Svært viktige	Viktige	Lokalt viktige	Uprioriterte
Ferskvann/ våtmark	Andre viktige forekomster	4	2	1	1	
Ferskvann/ våtmark	Dammer	81	27	40	14	
Ferskvann/ våtmark	Viktige bekkedrag	8		4	3	1
Kulturlandskap	Andre viktige forekomster	1		1		
Kulturlandskap	Artsrike veikanter	3			3	
Kulturlandskap	Fuktenger	1		1		
Kulturlandskap	Grotter/gruver	1	1			
Kulturlandskap	Hagemark	1		1		
Kulturlandskap	Naturbeitemark	22		2	17	3
Kulturlandskap	Parklandskap	1		1		
Kulturlandskap	Slåtteenger	1		1		
Kulturlandskap	Småbiotoper	4			4	
Kulturlandskap	Spesialområde-kulturlandskap	1	1			
Kulturlandskap	Store gamle trær	12	1		11	
Myr	Intakt lavlandsmyr	7		2	5	
Rasmark, berg og kantkratt	Andre viktige forekomster	1	1			
Rasmark, berg og kantkratt	Sørvendt berg og rasmark	3		3		
Skog	Gråor-heggeskog	2		1	1	
Skog	Rik edellauvskog	7		4	3	
Skog	Urskog/gammelskog	5	2	1	2	
		166	35	63	64	4

Utviklingstrekk

Et gjennomgående trekk for de kartlagte naturtypene de siste tiårene er at de har, og fortsatt har, en negativ utvikling. Den rådende landbrukspolitikken har medført stadig økende effektivitetskrav og ensretting av dyrkingsformene, noe som igjen har medført krav om bedre arrondering, økt bruk av gjødsel og plantevernmidler, drenering av jord og skog, senkning av vassdrag, veibygging, forurensing, mm. Dette har igjen ført til at landskapet har blitt fattigere på arter og naturtyper. Dette gjelder ikke bare landbruket men også resten av samfunnet, og det er på høy tid at vi tar dette problemet alvorlig og tar de nødvendige hensyn til den naturen som er en forutsetning for et godt liv også for våre etterkommere.

Det er dessuten viktig å understreke at det sjelden er de store enkeltsakene som har de største konsekvensene for det biologiske mangfoldet, men heller alle de små, isolert sett ubetydelige, inngrepene som over lang tid utgjør den største trusselen. Å dokumentere

denne utviklingen er imidlertid svært tidkrevende og ofte umulig da det sjelden føres noen statistikk over utviklingen for de fleste av naturtypene.

Det finnes imidlertid unntak, og et av disse er utviklingen for myrene i kartleggingsområdet.

Myrene forsvinner

Myrer er viktige leveområder for flere sårbare arter, og de har dessuten viktige funksjoner som f.eks. å være vannmagasin for bekkene slik at disse ikke tørker ut i tørre perioder, med påfølgende store konsekvenser for mange arter.

Av figuren framgår det tydelig at de to mest aktive grøfteperiodene var tiden med nødsarbeid på 1930-tallet, og i et par tiår etter at det ble innført tilskudd for grøfting av myr på 1950-tallet. Det som imidlertid kommer best fram i figuren er den akkumulerte effekten av den relativt beskjedne årlige grøftelengden. Av denne kan vi se at det i perioden 1913 til 1999 er gravet ca. 104 km grøft i myr (med statstilskudd), og at myrgrøftingen fortsatte helt opp til 1990-tallet. Faktisk må vi f.eks. helt tilbake til 1966 for å finne et år hvor det ble grøftet like mye myr som i 1990. I tillegg til nygrøftingen kommer ca. 41 km med grøfterensk, som i praksis ofte betyr det samme som nygrøfting da mange av de gamle grøftene fra årene med nødsarbeid allerede hadde grodd igjen. Nå skal det legges til at mye av myrgrøftingen har vært viktig for produksjon av mat og trevirke, men vi har for lenge siden nådd en tålegrense hvor de gjenværende myrene bør få ligge urørte. At det i dag ikke finnes økonomiske argumenter for grøfting av gjenværende myrer burde gjøre dette til et oppnåelig mål.

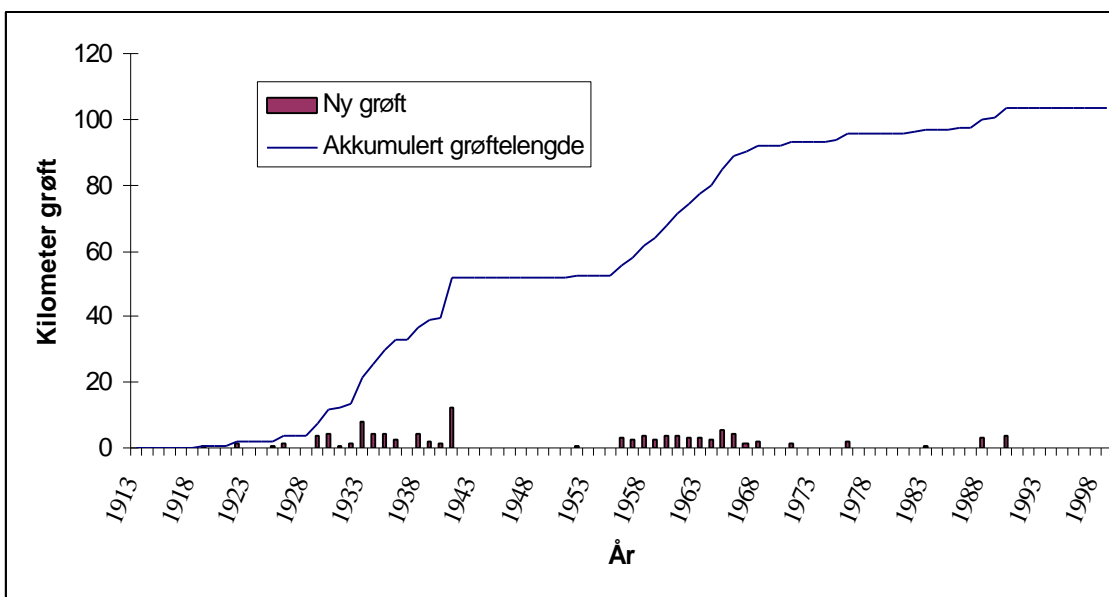

Fig. 3. Grøfting av myr i Askim kommune i perioden 1913 - 1999. Grøfterensk er ikke tatt med i figuren. (Kilde: Østfold Skogselskap).

Fra eng til åker

En annen utviklingstrend som også er relativt godt dokumentert, og som viser en negativ utvikling for mangfoldet, er omleggingen fra eng til åker. Hovedårsaken til denne utviklingen er kanaliseringspolitikken som i grove trekk var basert på idéen om at det

skulle dyrkes korn der dette var mulig i Norge, og i mindre gunstige jordbruksområder skulle det holdes dyr. Dette har ført til et mindre variert jordbruk og et fattigere landskap, samt et mindre bærekraftig landbruk på lengre sikt. Utviklingen er illustrert i figuren nedenfor.

Ny trend

Selv om det er vanskelig å påvise med konkrete tall at utviklingen generelt sett er i ferd med å snu, er det i dag flere positive utviklingstrekk innenfor landbruket. De siste årene har det f.eks. blitt flere husdyr på beite her i fylket, og beiter som har vært truet med gjengroing, har igjen blitt tatt i bruk.

Landbruket har også vist at de har tatt utfordringen alvorlig ved at grunneierorganisasjonene, både innen jord- og skogbruk, de siste årene har holdt flere kurs, markvandring, temamøter etc. for å

sette fokus på problemene og vise mulige løsninger. Dessverre ser det nå ut til at gjeninvandringen av ulv kan føre til at det igjen blir mindre husdyr på beite. Hvis landbruket ikke får nok bistand av både ressurser og ny kunnskap vil ulven paradoksalt nok bli en trussel for artsmangfoldet i kulturlandskapet.

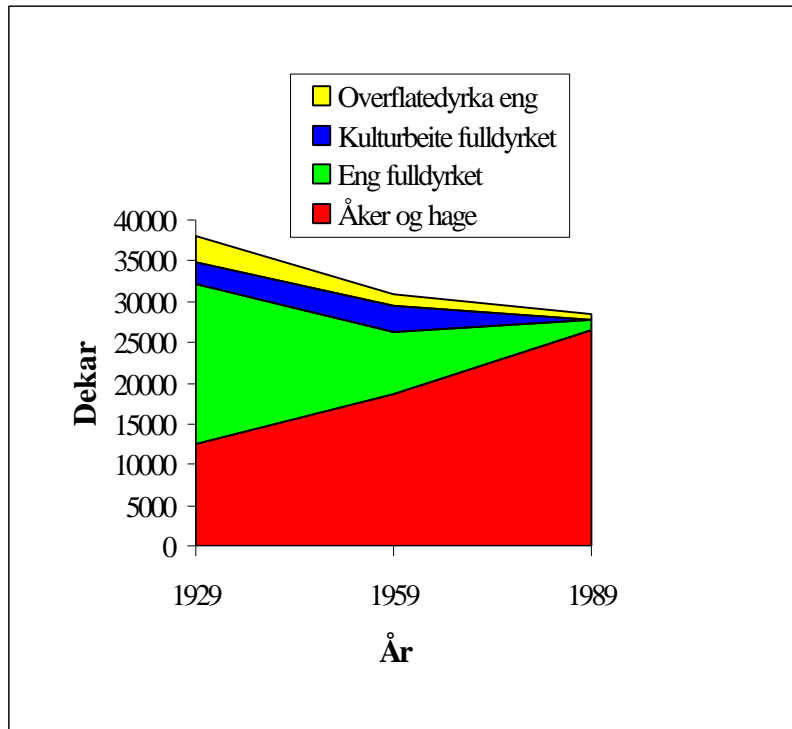

Fig. 4. Utviklingen av innmarka i Askim kommune i perioden 1929 - 1989.

Kilde: Norges landbrukstallinger - SSB.

Mål og tiltak - biologisk mangfold

Nedenfor er det satt opp mål og tiltak/strategier for å bevare det biologiske mangfoldet i kommunen. Først er det satt opp et hovedmål samt en del generelle tiltak som gjelder arealforvaltningen generelt. Deretter er målene og tiltakene delt inn etter samme inndeling som rapporten; i hovednaturtyper og med egne tiltak for viltet.

Når det gjelder målene er det svært vanskelig å utarbeide konkrete målbare tilstandsmål. For disse har vi valgt å foreslå handlingsmål som til forveksling kan minne om tiltak.

Ansvar for igangsetting av de ulike tiltakene ligger på kommunen. Det er viktig at grunneierne ser sitt ansvar som forvaltere av vår felles natur og bidrar til å bevare denne til glede og nytte for kommende generasjoner. Informasjon til grunneiere generelt vil være et viktig tiltak. Spesiell informasjon til grunneiere som har lokaliteter med spesielle plante- og dyrearter på sin eiendom om hvordan man kan ivareta dette i samspill med en fornuftig drift, vil være et vesentlig virkemiddel. Uten et samarbeid med de berørte grunneiere vil det være meget vanskelig å oppnå positive endringer for å bevare det biologiske mangfoldet.

Hovedmål

Kommunene skal gjennom ulike tiltak bidra til å sikre trua og sårbare naturtyper og arter nasjonalt, regionalt og lokalt. I tillegg skal man sikre at et tverrsnitt av kommunenes naturtyper blir ivaretatt for ettertiden.

Generelle tiltak

1. Konkretisere kommunens miljømål, og innarbeide disse i retningslinjer for saksbehandling innen jord- og skogbruk og annen arealforvaltning.
2. Tilrettelegge og innføre rutiner slik at informasjonen i kommunenes naturdatabase (Natur2000) blir benyttet i løpende saksbehandling. Naturdata skal være tilgjengelig for relevante saksbehandlere i løpet av 2003. Det foreslås at ansvaret for oppdateringen av Natur2000 blir lagt til Miljøplanlegger og landbrukskontoret.
3. Grunneiere av lokaliteter som er vurdert som "svært viktige" eller "viktige" skal tilskrives personlig, og relevant informasjon med evt. skjøtselsråd skal legges ved.
4. Viltområdekartet er et viktig verktøy både i kommunens småskala arealforvaltning og i den landskapsøkologiske planleggingen. Viltområdekartet med tilhørende viltobservasjonskart bør gjøres tilgjengelig for saksbehandlere. Lokaliteter i viltobservasjonskartene som inneholder informasjon av sårbar karakter vil kun vises på det digitale kartet med et symbol og med en henvisning til å kontakte viltansvarlig i kommunen for ytterligere informasjon.
5. Kommunenes database med informasjon om det biologiske mangfoldet (Natur2000) bør vedlikeholdes og suppleres fortløpende, og det bør avsettes ressurser til videre kartlegging av det biologiske mangfoldet i kommunen da flere naturtyper er relativt dårlig kartlagt.
6. Alle lokaliteter som er kartlagt som særlig viktige- eller viktige lokaliteter for biologisk mangfold bør i fremtidige arealplaner minst ha planstatus LNF område uten adgang til spredt bebyggelse, eller ikke lavere planstatus enn tidligere.
7. Kommunene har etter hvert et stort datamateriale som i størst mulig grad bør gjøres tilgjengelige for grunneiere, innbyggere, skoleverket, m.fl. Kommunene skal utvikle et eget nettsted for biologisk mangfold hvor det kan legges ut informasjon om viltområder, viktige lokaliteter for biologisk mangfold, artslistene, mm. På dette

- nettstedet bør det også ligge en digital versjon av planen for biologisk mangfold, samt f.eks. informasjon om tilskuddsordninger for fremme av biologisk mangfold.
8. Kommunene vil søke et tettere samarbeid med skolene for å øke bevisstheten hos den oppvoksende generasjonen om verdien av biologisk mangfold. Det er ønskelig at skolene i samarbeid med interesserte grunneiere tar for seg og følger opp utviklingen av et utvalg av kartlagte naturtyper i deres nærområde som en del av miljøundervisningen.
 9. Det er kjent at artsmangfoldet og individtettheten av både dyr og planter er høyere på økologisk drevne landbrukseiendommer enn eiendommer med tradisjonell drift. Landbrukskontoret bør derfor sørge for å øke sin kompetanse på dette området for å kunne videreformidle denne type kunnskap til interesserte grunneierne.
 10. Stimulere til et allsidig landbruk, f.eks. ved å fokusere på verdien av å holde beitemark i hevd.

Ansvarlig

Miljøplanlegger i kommunen: 1, 5

Miljøplanlegger og landbrukskontoret: 2, 4, 6

Landbrukskontoret og skolesjefen: 8

Landbrukskontoret: 3, 9, 10

Miljøplanlegger og IKT-ansvarlig i kommunen: 7

Det presiseres at alle tiltak bør gjøres i samarbeid og forståelse med grunneierne og at denne planen generelt ikke skal svekke grunneiernes interesser.

Spesifiserte tiltak

Nedenfor følger en rekke spesifikke tiltak som vil bidra til å ivareta deler av mangfoldet i kommunene. Samtlige tiltak må koordineres med, og gjennomføres i samarbeid med grunneier.

Myr

Intakt lavlandsmyr og rikmyr

Myr er økosystem med høy grunnvannsstand der det dannes torv. Viktige naturtyper av myr er i hovedsak koblet mot grad av urørthet, sjeldenhet, kontinuitetsmiljø og artsrikdom. Myrene har betydning for en lang rekke spesialiserte arter, men også indirekte som funksjonsområde for arter i tilknytning til omliggende areal. Myrene har også viktig funksjon som vannmagasin, og myrenes svampeffekt bidrar til at bekker og elver i skog og kulturlandskapet ikke blir tørrlagte i perioder med lite nedbør.

Svært mange av de opprinnelige myrene i kommunen er drenert og dyrket opp, dette gjelder

spesielt for rikmyrene. Dette er en naturtype som i dag ikke lenger finnes i kommunen, men som høyst sannsynlig har forekommet tidligere. Totalt er det registrert seks lokaliteter i kategorien "Intakt lavlandsmyr". Av disse er det to store påvirkede myrer, Rudsmosen og Radderudmosen, samt fire intakte småmyrer på Vardåsen. Intakt lavlandsmyr står oppført på lista over truede og hensynskrevende naturtyper i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000 (Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand).

Mål

Arealet av myr bør ikke reduseres fra 2002-nivå da naturtypen har hatt sterk tilbakegang de siste 50 år.

Tiltak

Ved kommunens behandling av saker som gjelder grøfting av myr og skogsmark, legges det i biologisk mangfold-sammenheng vekt på følgende forhold:

Fig. 5. Radderudmosen er, etter Rudsmosen, Askims største myr. Det har blitt tatt ut torv fra myra i tidligere tider og deler av myra er dyrket opp. Intakte lavlandsmyrer er i dag en sjelden og truet naturtype i Norge, og selv om myra ikke er urørt er den en viktig biotop som bør bevares slik den ligger i dag. Foto: Ola M. Wergeland Krog

1. Det skal være svært tungtveiende grunner til at enkeltmyrer kan grøftes, legges ut til torvtekt eller utsettes for annen aktivitet som fører til at myrarealet reduseres. Dette skal vektlegges ved evt. søknader om å utnytte de resterende myrene.
2. Iverksette tiltak som sikrer spesielt de to største av de gjenværende lavlandsmyrene i kartleggingsområdet. (Lok.nr. 6, Radderudmosen og lok.nr. 7, Rudsmoen) for fremtiden ved servitutt (tinglyst avtale), PBL § 25.6 eller lignende innen 2005.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Rasmark, berg og kantkratt

Sørvendt berg og rasmark

Omfatter områder under skoggrensa som har et varmere lokalklima enn det omkringliggende miljøet. For mange arter er dette en klimatisk gunstig biotop og disse områdene har ofte større artsrikdom enn et flatere terreng omkring. Særlig gjelder dette insektarter. Fire lokaliteter med berg og rasmark er kartlagt, alle ligger ned mot Glomma. Den største av disse er rasmarka nedenfor veien ned til elva nedenfor Vamma kraftstasjon (Skrenten, lok.nr. 212). De tre andre er små sørvendte bergvegger med forekomst av sjeldne arter. Den nasjonalt sjeldne lavarten dvergskjold er f.eks. påvist på en av dem, og bringer denne lokaliteten opp til nasjonal verdi. Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmeld. 8/1999-2000.

Fig. 6. Sørvestvendt bergvegg ved Glomma nedenfor Tobakksøyene hvor den rødlistede lavarten sørlandspolster ble påvist. Foto: Ola Wergeland Krog

Mål

Sørvendte berg og rasmarker med betydning for biologisk mangfold skal ikke utsettes for fysiske inngrep.

Tiltak

1. Se generelle tiltak om informasjon til grunneiere. Naturtypen er generelt dårlig kartlagt og bør kartlegges nærmere. Kartleggingen bør utføres i løpet av 2004.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Kulturlandskap

Områder der dagens kulturmarkstype eller arealtype og artsutvalg er betinget av tidligere og nåværende arealbruk og driftsformer. Mange ulike naturtyper som var vanlige før har gått kraftig tilbake. Disse naturtypene er ofte artsrike miljøer med mange spesialiserte arter som er avhengig av kulturpåvirkning. De enkelte naturtypene presenteres nærmere nedenfor:

Fig. 7. Ravinebeiter ned mot Glomma i Kykkelsrud som fortsatt er i bruk. Forsvinner beitedyra gror disse åpne landskapene igjen med skog. Foto: Ola M. Wergeland Krog, juni 2002.

Slåtteeenger

Artsrike slåtteeenger som holdes i hevd med slått har etter hvert blitt en meget sjelden naturtype i landet. Gjengroing eller tilførsel av gjødsel, er de største truslene mot denne naturtypen som er så viktig for en rekke planter, sopp og insekter. Kun én registrering ble gjort av denne typen i kartleggingsområdet; Nordhytta på Vardåsen. Hvis ingenting blir gjort vil denne lokaliteten gro igjen om få år. Naturtypen står oppført som truet på lista over truede og hensynskrevende naturtyper i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

Etablere noen ugjødsle slåtteeenger med regelmessig skjøtsel i løpet av 2003.

Tiltak

1. Gjennom samarbeid med bondeorganisasjoner, grunneiere og evt. historielag velge ut egnede lokaliteter med artsrike, ugjødsle slåtteeenger som kan fungere som eksempel-arealer for naturtypen. Dette avklares innen 2004.
2. Vurdere muligheten for å etablere slåtteeeng / blomstereng på deler av noen av de offentlige arealer.
3. I samarbeid med grunneier søke å få til slått av engene på Nordhytta (lok.nr. 10)

Ansvarlig

Landbrukskontoret: 1, 3

Miljøplanlegger: 2

Naturbeitemark og hagemark

Beite er ikke noe entydig begrep, snarere en samlebetegnelse på arealer som blir direkte høstet av husdyr. Jordtype, lokalklima, fuktighetsforhold, beitekontinuitet og gjødselpåvirkning har betydning for artsmangfoldet. De mest artsrike typene beitemark er de ugjødslete beitene og hagemarkene. Hele 22 lokaliteter med naturbeitemark og 1 med hagemark er påvist i kartleggingsområdet. To lokaliteter er vurdert som regionalt viktige (B), 17 som lokalt viktige (C) og tre er foreløpig uprioritert men med

restaureringspotensiale. Flere av lokalitetene kan nevnes, men ravinebeitene ned mot Lierevja (lok.nr. 13) og ravinebeitene mellom Kampenes og Lundestad (lok.nr. 32 & 27) kan nevnes spesielt. Disse har stedvis rik flora og bla. flere monumentale eiker. En stor utfordring for å bevare beitelandskapet i kommunen er nedgangen i husdyrholdet, og husdyr er en forutsetning for å bevare beitelandskapet. Naturbeitemark står oppført som hensynskrevende og hagemark som truet i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Fig. 8. Ravinebeitene innerst i Lierevja hører til de høyest prioriterte beitemarkene i kommunen. Foto: Sondre Grinna.

Mål

Arealet med ugjødslet naturbeitemark og hagemark i bruk økes fra 2000-nivå.

Tiltak

1. Se generelle informasjonstiltak om å tilskrive grunneiere med svært viktig- og viktig naturbeitemark og hagemark.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Fuktenger

Åpne, beitebetingete naturenger som er på våt eller permanent fuktig mark. Naturtypen opptrer gjerne i tilknytning til delta, elvesletter eller i forlengelsen av langgrunne innsjøbukter, og er den viktigste og mest artsrike åpne naturtypen i våtmarker. Fuktenger har hatt en vid utbredelse (trolig over hele landet) i tilknytning til våtmarksområder som delta og elvesletter, men er nå på rask tilbakegang pga. opphørt hevd.

Større fuktenger har en meget stor betydning som hekke- og rasteplass for fugl. Eksempler på hekkende arter kan være vipe, rødstilk, storspove, enkeltbekkasin og gulerle. Kun én registrering er gjort i kommunen (Gudimevja - Kloden, lok.nr. 48). men det kan forekomme mindre arealer av naturtypen innenfor områder som er notert som f.eks. naturbeitemark. Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000).

Mål

Arealet med fuktenger og kvaliteten (både beitet og ikke beitet) av fuktengene skal ikke være lavere enn 2000-nivå.

Tiltak

1. Motivere grunneiere til å opprettholde beite på fuktenger og gjenoppta beite der det er opphørt.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Artsrike veikanter

Artsrike veikanter fungerer som en erstatning for alle de artsrike slåtteengene som har forsvunnet. Grunnen til dette er at de for en stor del skjøttes som slåttemark; de slås hvert år, og det tilføres ikke gjødsel.

Veikantenes betydning for det biologiske mangfoldet ble konstatert i en større svensk botanisk undersøkelse der veikanter overraskende nok kom på tredjeplass av 33 ulike markslagstyper når det gjaldt totalt antall kartlagte plantearter (Svensson 1988).

Å flytte slåttetidspunktet til slutten av juli, samt å unngå bruk av sprøytemidler, er ofte det eneste som skal til for å framelske artsrike veikanter. Kun tre lokaliteter er registrert, men det finnes med sikkerhet flere. En veistrekning som skiller seg ut med mange partier med artsrik flora er veistrekningen mellom Kolstadkrysset og Solbergfoss (lok.nr. 9). En annen veikant som kan nevnes er en bred veiskråning ved Halstvedt (lok.nr. 252) hvor det er en meget stor forekomst av fagerklokke.

Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

Bevare de artsrike veikantene i kommunen og legge til rette for at øvrige veikanter får et høyere artsmangfold.

Tiltak

1. Utarbeide en instruks for slått av veikantene langs de kommunale veiene i løpet av 2004 og samtidig etablere målbare tilstandsmål for naturtypen.

Ansvarlig

Miljøplanlegger og teknisk etat: 1

Småbiotoper

Småbiotoper er små artsrike «oaser» i et ellers ensartet jordbrukslandskap som f.eks. åkerholmer, steingjerder, murer, gravhauger, bergknauser, rester av naturlig vegetasjon langs eiendomsgrenser, gårdstun, åkerreiner, etc. Det kan også være små lokaliteter med forekomst av sjeldne arter som av og til kan dukke opp på uventede steder. Et eksempel på dette er en fin forekomst av orkidéen rødflangre som vokser på en fyllplass for steinmasser ved Kykkelsrud kraftstasjon (lok.nr. 268).

I et intensivt utnyttet kulturlandskap har småbiotopene en viktig økologisk funksjon som tilfluktssteder for en stor andel av artene i landskapet. Småbiotopene kan fungere bl.a.

Fig. 9. Frodig veikant ved Halstvedt med en flott forekomst av fagerklokke. Foto: Ola M. Wergeland Krog 26.06.2002.

som overvintringssteder for insekter, de gir ly, føde og er leveområder for mange arter, og de kan fungere som spredningskorridorer i landskapet.

Naturtypen står oppført som truet i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

Ivareta alle kartlagte småbiotoper med lokalt, regional og nasjonalt sjeldne arter.

Tiltak

1. Se generelle tiltak. Tilskrive grunneiere som har kartlagte småbiotoper med informasjon om spesielle funn og om skjøtsel av den enkelte lokalitet.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: 1

Store gamle trær

Store og gamle frittstående lauvtrær i kulturlandskapet, kan være svært artsrike og representerer lang kontinuitet. De er viktige habitat for sjeldne og rødlistede arter av både lav, sopp, mose og insekter. Omkring trærne er det ofte en smal randzone der mange eng- og kantsonearter har mulighet til å overleve, noe som også gir verdifulle tilskudd til artsmangfoldet. I Askim er det registrert 12 forekomster av denne naturtypen og av disse er det to som kan nevnes spesielt; trolig den største eika (størst diameter) i Askim, denne er også fredet etter naturvernloven, samt en meget stor ask på Askim kirkegård hvor det bla. ble påvist den rødlistede lavarten bleikdoggnål. Naturtypen står oppført som truet i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Fig. 10. Store gamle trær er livsviktige for mange spesialiserte arter. Monumental ask nedenfor bygdetunet langs veien mot Grøtvedt. Store trær trenger mye lys og denne er et godt eksempel på et tre som trenger å fristilles. Foto: Ola Wergeland Krog

Mål

I fremtiden skal antall store gamle trær i kulturlandskapet, spesielt av treslagene eik, lind, spisslønn, alm, ask, selje og osp, ikke være lavere enn 2000-nivå.

Tiltak

1. Informere kirkevergen / parkvesenet om verdien av den store gamle linda på kirkegården og sørge for at denne ikke blir hogd. Hvis den er en fare for sikkerheten til folk som ferdes på kirkegården kan den heller beskjæres kraftig.
2. Kartlegge de 10 største trærne av hvert treslag i kommunen. Av pedagogiske hensyn bør det gjennomføres som et skoleprosjekt.

3. Motivere til å plante trær som skal bli store og monumentale i fremtiden. Aktuelle steder å plante trær er skolegårder, barnehager, grøntområder/friområder, parker, eiendomsgrenser i jordbrukslandskapet, langs veier og gang-/sykkelveier.
4. Fristille det store asketreet nedenfor bygdetunet langs veien mot Grøtvedt.

Ansvarlig

Miljøplanlegger: 1, 2, 4

Landbrukskontoret og miljøplanlegger: 3

Parklandskap

Gamle parklandskap består ofte av mange ulike elementer som sammen danner en helhetlig naturtype med mange kvaliteter for sjeldne og truede arter. Store gamle lauvtrær, steingjerder, dammer, gamle bygninger, stabile vegetasjonssamfunn mm. er viktige elementer i parklandskap, og er viktige indikatorer på naturtypen.

Mangel på biotoper med lang kontinuitet er en av de viktigste årsakene til at mange arter i dag regnes som truede eller sårbare. Mange av disse artene har funnet seg til rette i gamle parker og kirkegårder, nettopp på grunn av de stabile miljøene disse representerer. Størst artsrikdom finnes i parker med stort innslag av gamle lauvtrær, og gjerne i de middels skjøttede parkene. Det er kun registrert ett parkanlegg i kommunen i denne kartleggingen; Askim kirkegård (lok.nr. 38)

Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

Ivareta alle gamle parklandskap med deres biologiske kvaliteter.

Tiltak

1. Forvaltere av kirkegården tilskrives og informeres om kirkegårdens biologiske kvaliteter og hvordan disse kan forbedres i framtiden, bl.a. hvordan man kan gjøre kirketårn tilgjengelig for flaggermus. Brev sendes i løpet av 2004.
2. Det bør etableres rutiner for kommunale grøntanlegg slik av kunstgjødsel og sprøyting i størst mulig grad unngås.

Ansvarlig

Miljøplanlegger: 1, 2

Teknisk etat: 2

Erstatningsbiotoper

Samlebetegnelse på menneskeskapt biotoper som erstatter/supplerer naturlige leveområder for sjeldne arter. Naturtypen har flere likhetstrekk med naturtypen skrotemark, men på skrotemark består floraelementet gjerne av innførte arter. Et eksempel er sand- og grustak, som har blitt viktige leveområder for mange sjeldne insektarter som er avhengige av naken sand- og grusmark. Disse artenes naturlige leveområder kan ha vært naken sand på brente furumoer, erosjonsskråninger langs elver og lignende habitater som i dag er på tilbakegang p.g.a. effektiv brannslukking, elveforbygninger og andre tiltak for å hindre ras og erosjon generelt.

Ingen lokaliteter er kartlagt, men da dette er ny kunnskap, er det lite kunnskap om forekomster av denne naturtypen. Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

Kartlegge og bevare verdifulle erstatningsbiotoper i kommunen.

Tiltak

1. Kartlegge erstatningsbiotoper i kommunen, eksempelvis om det finnes gamle grustak. Dette avklares innen 2004.

Ansvarlig

Miljøplanlegger: Alle

Skrotemark

Skrotemark er en samlebetegnelse på menneskeskapt naturtyper som i hovedsak oppstår i forbindelse med deponering av masser, samt industri- og anleggsvirksomhet. Naturtypen er ofte noe forstyrrelsesbetinget, og inneholder gjerne innførte arter eller konkurransesvake arter som etablerer seg i ledige nisjer.

Mange skrotemarksområder har forekomster av sjeldne arter, og kan dessuten framvise stabile vegetasjonssamfunn. Naturtyper som ballastplasser er etterhvert blitt sjeldne. Deponier i forbindelse med gruvevirksomhet kan også huse interessante og spesialiserte arter. Ingen lokaliteter av denne naturtypen er kartlagt i kommunen, men da forståelsen for betydningen av denne naturtypen representerer relativt ny kunnskap i offentlig naturforvaltning, er lite gjort i kartleggingsammenheng. Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

Framskaffe en oversikt over verdifulle skrotemarkslokaliteter og sørge for en forsvarlig forvaltning av disse.

Tiltak

1. Kartlegge skrotemarkslokaliteter i Askim innen utgangen av 2003 og informere grunneier om hva som er kartlagt og hvordan de enkelte naturtypene skal skjøttes.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: 1

Grotter/gruver

Frostfrie og uoppvarmede hulrom som holder stabil temperatur, og hvor vintertemperaturen i hele eller deler av hulrommet ikke går under frysepunktet. Oftest med høy luftfuktighet og/eller med vannansamlinger.

Naturtypen kan inneholde spesialiserte arter. Mange arter benytter gruver og grotter som oppholdssted i visse perioder, eller de tilbringer hele livet i denne typen lokaliteter. Den mest kjente artsgruppen som benytter seg av naturtypen til overvintring er flaggermus, hvorav flere er rødlistede, men

Fig. 11. Romsåsgruvene er en av landets viktigste overvintringslokaliteter for flaggermus. Her en gruppe nordflaggermus i dvale i Romsåsen. Foto: Ola Wergeland Krog

også insekter, snegl, krepsdyr, edderkopper m.fl. forekommer. Kun én kartlagt lokalitet; gruveanlegget på Romsås (lok.nr. 8). Dette er en av de viktigste overvintringslokalitetene for flaggermus i landet.

Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

Gruver og grotter sikres/opprettholdes som overvintringsplasser for flaggermus og andre arter som er avhengige av naturtypen.

Tiltak

1. I forbindelse med tilretteleggingen av Romsåsgruvene for publikum bør det settes opp retningslinjer for videre utbygging. Retningslinjene bør inneholde en beskrivelse av tiltak, materialer og bruk som er skadelig for flaggermusene.

Ansvarlig

Miljøplanlegger: 1

Ferskvann / våtmark

Alle naturtyper som betinges av åpent ferskvann. Norge har en uvanlig stor tetthet av ulike ferskvannstyper, som er utbredt over hele landet. Ferskvannsnaturen har en viktig økologisk funksjon som påvirker mange naturtyper ellers. Selv om norske vann og vassdrag generelt er karakterisert som ione- og næringsfattige, har vi en lang rekke spesialiserte arter, hvorav mange er truede. Viktige naturtyper i ferskvann er i hovedsak koblet mot grad av urørthet, økologisk funksjon, sjeldenhet og artsrikdom.

Fig. 12. Parti fra Tobakksøyene i Glomma. Dette området er et viktig område for biologisk mangfold i kommunen. Foto: Ola Wergeland Krog

Askim kommune er i en særstilling i fylket (og kanskje i landet) ved at kommunen ikke har en eneste forekomst av innsjøer eller tjern. Kommunen har imidlertid mange dammer og ikke minst en lang strandlinje mot Glomma, og det er langs Glomma at mange av de rikeste lokalitetene for biologisk mangfold i kommunen er påvist.

Mudderbanker

Åpne, beskyttede strandsoner og gruntvannsområder på finsubstrat (leire, mudder, silt, finsand). Ofte kulturpåvirket og avhengig av beite. Særlig knyttet til bakevjer, bukter og dammer langs stilleflytende elver, samt til deltaområder, men også ved grunne innsjøer. Karakterisert av nærmest naken leirebunn, men med mange små, ettårige, amfibiske (periodevis vannlevende) planter som gjerne betegnes som "pusleplanter". (Må ikke forveksles med gjenslammingsområder med f.eks. takrørskog). Ofte viktige rastelokaliteter for trekkende vadefugler. Kun én lokalitet er kartlagt, men dette er en stor og sammensatt lokalitet som består av en rekke ulike naturtyper. Dette er Gudimevja - Onstadsund (lok.nr. 236). Her er det påvist en rekke pusleplanter og det er et rikt både dyre- og planteliv.

Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

Området ved Gudimevja og Onstadsund er et av de viktigste områdene for biologisk mangfold i kommunen og skal bevares mest mulig urørt.

Tiltak

1. I samarbeid med grunneier opprettholde og helst øke bruken av området som beitemark.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Viktige bekkedrag

Bekkene er blodårer i landskapet, særlig i intensivt kulturlandskap og i fattige skogsmiljøer. Verdien ligger både i vannstrengen og i kantsonene langs bekkene. Kartleggingen fokuserer på spesielt verdifulle partier og bekker med landskapsøkologisk betydning. Av flere årsaker kan små vassdrag karakteriseres som biologiske oaser i landskapet. Den biologiske produksjonen er generelt høy, og naturtypen er ofte artsrik. Bekkene fungerer dessuten som spredningskorridorer/vandringsveger. Spesielt i et fragmentert landskap som i Askim har bekkene en meget viktig funksjon som ferdselsårer og spredningsveier for dyre- og plantearter og åpne bekker har stor økologisk verdi selv om det ikke er påvist spesielle arter der. I Askim er åtte bekker prioritert. Naturtypen står oppført som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Mål

De biologiske verdiene i viktige bekkedrag opprettholdes eller forbedres fra 2000-nivå, og det er et mål at minst én bekk igjen skal ha en ørretbestand innen 2010.

Tiltak

1. I samarbeid med grunneiere prøve å forbedre livsmiljøet i bekkene ved å øke vannkvaliteten og vannvolumet i bekkene ved anlegging av sedimentasjonsdammer, terskler, ol.
2. I samarbeid med grunneiere og Jeger- og fiskerforeningen i Askim vurdere mulighetene for å gjøre en av bekkene ørretførende igjen.

Ansvarlig

Landbrukskontoret og Miljøplanlegger: 1, 2

Dammer

Små og grunne vannansamlinger, hovedsakelig i kulturlandskapet, naturlige eller anlagte. Levested for mange arter som på grunn av naturtypens sterke tilbakegang regnes som truede. Naturtypen kan dessuten ha en viktig økologisk funksjon, f.eks. som drikkevannskilde i ellers tørre kulturlandskap for kulturlandskapsarter som piggsvin, flaggermus, rådyr og småfugl. Stor og liten salamander er typiske damarter som står på den norske rødlista i dag. I

kartleggingsområdet er det f.eks.

kartlagt sju dammer med stor

salamander, 19 dammer med liten salamander og tre dammer med salamander hvor det er usikkert hvem av artene det er. Totalt er det kartlagt 81 dammer hvorav 27 er vurdert som Nasjonalt viktige A, 40 regionalt viktige og 14 lokalt viktige.

Naturtypen har gått sterkt tilbake de siste tiårene, og det er særlig gårdsdammene som er mest utsatt. Den største trusselen mot dammer er gjenfylling, drenering, gjengroing og

Fig. 13. Tundam fra Åsum med både stor og liten salamander. Dammen er vurdert til å være av nasjonal verdi. Foto: Ola Wergeland Krog

forurensing/forsøpling. For mange av de typiske damartene er utsetting av fisk eller ender/gjess en trussel. Naturtypen står oppført som truet i St.melding nr. 8 /1999-2000.

Mål

Antall kartlagte dammer skal økes i forhold til 2000-nivå.

Tiltak

1. Grunneierne skal oppfordres og motiveres til å opparbeide nye eller restaurere gamle gjenfylte dammer. Det bør arrangeres kurs i temaet, gjerne som en integrert del av et fangdamkurs og øvrige kurs som avholdes i forbindelse med kulturlandskapsforvaltning.
2. Øke antall dammer på kommunal grunn, f. eks. i forbindelse med eksisterende og fremtidige parkanlegg, samt utbedring av skolearealer.

Ansvarlig

Landbrukskontoret og Miljøplanlegger: 1, 2

Skog

Skog omfatter alle områder hvor trær er dominerende. Noen typer av trebevokste arealer er imidlertid oppført under andre kulturlandskap. Disse er skogsbeiter, parklandskap, store gamle trær, hagemark og enkelte utforminger av småbiotoper.

I en naturlig skog uten skogsdrift er det et stabilt mikroklima med store mengder død ved med et utall spesialiserte sopper, insekter, moser, lavarter mm. Disse artene er avhengige av at kontinuiteten ikke brytes, dvs. at det til enhver tid finnes trær i alle stadier fra frø, livskraftige trær, til døde og råtne stammer i alle nedbrytningsfaser. I et produksjons-skogbruk med flatehogst bryter vi kontinuiteten i skogklima og i forekomst av trær i alle livs- og dødsfaser. Dermed ødelegger vi livsbetingelsene for en mengde arter. Følgen av dette er at hele 1619 av totalt 2811 arter på den norske rødlista er knyttet til skog.

For å bevare disse artene må vi ha et variert skogbruk med et system av nøkkelbiotoper og evighetstrær, samt ivareta generelle flerbrukshensyn. I tillegg kommer verneområdene i skog som er opprettet over hele landet, hvor det ikke skal foretas noen som helst inngrep.

Kartlagte naturtyper under denne hovednaturtypen i Askim er: Rik edellauvskog (7), urskog/gammelskog (5), gråor- heggeskog (2).

Et område som bør nevnes spesielt er Vardåsen eller Åsermarka som den også kalles. Dette er det eneste større sammenhengende skogområdet i Askim og er f.eks. det eneste området i kommunen med en liten, men stabil skogsfuglbestand. Den nordvestre delen av området som vender ned mot Glomma er foreslått vernet og verneprosessen pågår. Her er det påvist en rekke sjeldne arter som f.eks. ospekragesopp, svartsonekjuka og mosearten grønnsko, alle står på den nasjonale rødlista. Et grantre helt nede ved elvebredden ble aldersbestemt til 350 år. At ei gran kan overleve så lenge langs landets største fløtningselv er nærmest utrolig.

Siden trusselen mot alle de kartlagte naturtypene i skog i hovedsak er den samme, og fordi skogbruket har kommet relativt langt når det gjelder å ta vare på det biologiske mangfoldet i skog, er det satt opp et felles mål for alle naturtypene, samt en del tiltak som også er felles for alle naturtypene i skog i kartleggingsområdet.

Av de tre ulike naturtypene i skog i kommunen står to oppført som truet og en som hensynskrevende i Stortingsmelding nr. 8 / 1999-2000.

Fig. 14. Blandingsskog med gran- og edelløvskog i ravine ved Vammeli. Dette er svært artsrike lokaliteter med stor betydning for artsmangfoldet. Foto: Ola Wergeland Krog

Mål

Skogene i Askim skal forvaltes slik at det biologiske mangfoldet ikke forringes og at opprinnelige skogsarter og elementer beholdes for ettertiden. Skogtypene gammel lauvskog, gråor-heggeskog, rik edellauvskog, rikere sumpskog og urskog/gammelskog er spesielt viktige for det biologiske mangfoldet og arealet av disse bør økes i forhold til 2000-nivået. Ved rullering av skogbruksplan for kommunens egne eiendommer bør det legges særlig vekt på å etablere mål og tiltak for lauvskogsarealene.

Fig. 15. Grønnsko (Buxbaumia viridis) er en art som signaliserer høye naturverdier. Det eneste funnet i Askim er fra Åsermarka i 2001. Foto: Kim Abel

Tiltak

1. Det avsettes et utvalg skogtyper i form av nøkkelbiotoper i kommunen som skal utvikle seg fritt. Arealet skal være minimum 1% av det produktive skogarealet i kommunen (i henhold til Levende Skog-standarden). Av skogtyper skal det avsettes nøkkelbiotoper/restaureringsbiotoper av gammel lauvskog, gråor-heggeskog, rik edellauvskog, rikere sumpskog og urskog/gammelskog, bekkekløfter, brannfelt, samt lokaliteter med rødlistede arter.
2. Grunneiere skal i løpet av 2004 gjennom tilbud om skogdager i kommunen få presentert alle naturtyper som er viktige for biologisk mangfold i skog (jfr. DN-Håndboka).
3. Bidra til at skogeierne i kommunen får tilbud om kurs som omhandler biologisk mangfold i skog.
4. Motivere til å øke andelen av løvtreslag som f.eks. ask og eik på bedre boniteter hvor gran er dominerende treslag i dag.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Vilt

Parallelt med kartleggingen av naturtyper i Askim ble det gjort en kartlegging av viktige viltlokaliteter samt prioriterte leveområder for viltet. Viltobservasjonene er lagt inn i databasen Natur2000.

Nedenfor følger en beskrivelse av de prioriterte viltområdene og trekkveiene for hjortevilt i Askim. Til slutt følger et kapittel med mål og tiltak for å ivareta viltinteressene i kommunene. Det er totalt registrert 1964 kartfestede opplysninger om viltarter i Askim kommune. En oversikt over registrerte viltarter i kommunen er lagt ved bakerst i rapporten. Dette er ikke på noen måte en fullstendig liste over alle registrerte viltarter i kommunen, men er en liste over de arter som inngår som dokumentasjon for viktige viltlokaliteter .

Hva er vilt

Vilt som forvaltningsbegrep er mer enn de jaktbare artene som er de som folk flest oppfatter som vilt. Viltlovens definisjon av vilt er:

"Alle viltlevende landpattedyr, fugler, amfibier og reptiler" (Viltlovens § 2)

Viltet blir både i lovverket og forvaltningen skilt ut som et eget tema, men er i biologisk forstand bare en liten, men svært synlig, del av det biologiske mangfoldet.

Prioriterte viltområder i Askim

På grunnlag av viltobservasjoner og intervjuer med lokalkjente er det utarbeidet et viltområdekart for kommunen hvor kommunens arealer er klassifisert i tre kategorier; særlig viktige viltområder, viktige viltområder, og andre viltområder. Den siste kategorien -andre viltområder- utgjør restarealene utenfor de to høyest prioriterte kategoriene. Dette er gjort for å synliggjøre at det finnes viktige viltbiotoper spredt over hele kommunens arealer, men som er for små eller isolerte til å inngå i noen prioriterte viltområder. Nedenfor følger en kort beskrivelse av viltområdene og trekkveiene for hjorteviltet.

Fig. 16. Nordflaggermus er den vanligste flaggermusarten i landet. De fleste trekker trolig ut av landet om vinteren, men noen overvintrer f.eks. i frostfrie gruveganger og kjellere. Foto: Ola Wergeland Krog

Særlig viktige viltområder

Dette er de høyest prioriterte områdene for vilt i kommunen hvor hensynet til viltet bør veie tungt i arealforvaltningen.

1. Onstadsund

Våtmarksområde langs Glomma som i grove trekk strekker seg fra den gamle nordsiden av Sundevja og sørover nesten ned til jernbanebrua ved Langnes. Området består av gruntvannsarealer, gressbevokste leirbanker, øyer og strender omgitt av barblandingskog med rikt lauvinnslag. To vannfylte ravinedaler er sentrale i området, Gudimevja (med Kloden og Jernbanevika) og Sundevja. De ulike naturtypene danner sammen med de tilgrensende arealene i Spydeberg kommune et helhetlig typeområde i Glommas nedre deler.

Med unntak for noen få eldre hytter, og ei lensehytte på ei lita øy utenfor Sundgården, er det ingen bebyggelse eller veier av betydning i området. Den gamle kongeveien går gjennom området. Den var tidligere en viktig ferdselsåre med flytebro over elva, men er i dag kun et interessant kulturminne.

Vegetasjonen i området er preget av vannstandsendingene i elva og skifter fra tjønnaks, storvassoleie og tusenblad i undervannssonen via pusleplanter som sylblad i ispåvirket sone, til de innenforliggende fuktenger dominert av strandrør og kvasstarr. Etter at husdyrbeitet for det meste har opphørt har særlig kvasstarren blitt en svært dominerende art i strandsonen. Ovenfor flompåvirket sone vokser barblandingsskog med stort innslag av lauvtrær. Der hvor leirjorda ikke er vasket bort vokser det gjerne en brem av gråordominert lauvskog mellom strandengene og barskogen ovenfor. Her finner rådyr, hare, grevling mfl. viktige beiteområder og godt skjul, og mange arter spurvefugl hekker her.

Områdets viktigste verdier for viltet er strandskogens funksjon som hekke- og leveområde for både fugler og pattedyr, samt hele elveløpet med strømmer, gruntvannsarealer og evjer og den betydningen disse har for vannfugl.

Glommavassdraget regnes som en av de viktigste trekkledene for fugl her i landet, og gruntvannsområdene ved Onstadsund er en viktig beite- og rasteplass under trekket. Så lenge elva er isfri er gruntvannsområdene også betydningsfulle for overvintrende vannfugl. Særlig sangsvanene, som årvisst overvintrer her, blir lagt merke til og opptil 50 individer kan observeres her samtidig. Sangsvane har status som sjelden i den norske lista over truete og sårbare arter (DN 1999).

Av andre rødlistearter kan det nevnes at vendehalsen har blitt observert territoriehevdende her og at fiskeørna ofte observeres jaktende i området. Sjeldne gjester som lomvi og lappfiskand er også observert her.

Laksender, kvinender, stokkender og krikkender er vanlige gjester i området.

Laksendene og kvinendene holder seg helst ute i hovedløpet, og særlig i områdene omkring Jutulbrua.

På grunn av den sene vårflommen i Glomma er våtmarksområdene mindre betydningsfulle for hekkende vannfugl, men den lave vannstanden vår og høst faller gjerne sammen med trekktidene for fugl og gjør området ekstra attraktivt som beite og rasteområde.

Det bør også nevnes at dette området også har stor betydning for en rekke andre arter utenom viltet. Det er registrert flere rødlistearter av både karplanter og lav her.

Myrstjerneblom og elvemarigras er to av de rødlistede karplantene i området. Området er også kjent for sin fiskerikdom og det finnes bla. bestander av både sik og harr i området. Mest kjent er vel kanskje området for sin store bestand av gjedde.

Onstadsund ligger på kommunegrensen mellom Spydeberg og Askim og hele området må betraktes som en enhet. Det er derfor naturlig at det innledes et samarbeid med viltmyndighetene i Spydeberg om en felles forvaltning av dette viltområdet.

Området vurderes til å være av regional betydning.

2. Glomvikbukta - Vrangen

Strykparti i Glomma mellom kraftstasjonene Kykkelsrud og Vamma med grunne stryk, bakevjer, sandbanker, øyer og skjær. Elva er omgitt av frodig blandingsskog med preg av naturskog. Det prioriterte viltområdet omfatter også Glomvikbukta nedenfor Kykkelsrud med de omkringliggende løvskogsbremmene. Strendene langs strykestrekningen mellom

Tobakksøyene og Vrangen består for det meste av stein og berg som vaskes rene av de årlige flommene i elva. Her er vegetasjonen sparsom, men i Glomvikbukta og i vikene ovenfor Vrangfossen finnes leireavsetninger med frodig vegetasjon som domineres av kvasstarr. Vegetasjonen på elvebunnen er dominert av elvemosearter.

Ovenfor flompåvirket sone vokser det en frodig og relativt lite berørt blandingsskog. Gran er det dominerende treslaget. Osp, gråor, furu, og bjørk er vanlige arter. Gråorskog finnes på fuktig mark langs evjene og langs tilløpsbekkene og i soleksponerte skråninger vokser edelløvtrær som hassel og lind.

Med unntak for ei godt gjemt lensehytte ved Tobakksøyene er det ingen bebyggelse i området og det er heller ingen veier. På Spydebergsiden går det en traktorvei ned til Vrangfossen. Vannledningen fra Askim til Skiptvet går gjennom området, stedvis i elva og stedvis gravd over land. Ellers er det ingen tekniske installasjoner av betydning, og nettopp dette upåvirkede preget er en kvalitet ved området ved siden av dets betydning for viltet.

Områdets viktigste funksjoner for viltet er som beiteområde for vannfugl, som hekkeområde for spurvefugl og som skjul / beiteområde for bla. elg og rådyr. Både elg og rådyr har fast trekkvei gjennom området, og svømmer over elva ved Tobakksøyene. Glomma går på denne strekningen åpen hele vinteren, og er derfor et viktig helårsbeiteområde for ender. Fossekall og vintererle observeres her til alle årstider og begge arter er trolig årvisse hekkfugler her. Hønsehauken sees ofte jaktende i området. Beveren har tilhold her og har hytte på Spydebergsiden nedenfor Vrangfossen. Det bør nevnes at dette er en av de få gjenværende strykstrekninger i hele Glommaløpet gjennom fylket og er derfor en sjelden naturtype med betydning for en rekke arter utover viltet. Det kan for eksempel nevnes at dette trolig er den viktigste gytstrekningen for harr i hele Glommaløpet sør for Øyeren.

Kommunegrensen mellom Askim og Spydeberg følger midten av elva, og deler viltområdet. Det er derfor nødvendig med et samarbeid med Spydeberg kommune om en felles forvaltning av dette viktige viltområdet.

Området vurderes til regional betydning.

3. Åsermarka

Skrint furuskogsområde helt nord i kommunen hvor Glomma danner grensen mot Spydeberg i vest og nordvest. Vardåsen er generelt meget karrig, men to NNV-gående sprekker i grunnfjellet har høyere bonitet. Flere mindre myrer finnes i de sentrale deler, hvorav flere er intakte. Trolig er dette de eneste intakte myrene i kommunen. Innenfor området ligger det to mindre plasser hvor det tidligere har vært bosetting; Nordhytta og Rælingen. På Nordhytta er det fortsatt noen hus og åpen innmark med artsrik eng-/beitemarksflora. På Rælingen er husa borte og innmarka er stort sett gjengrodd med skog. Den populære tur- og skihytta Skansehytta ligger helt i kanten av området og er basert på fritidsferdsel i Åsermarka. Skogområdene i den bratte lia ned mot elva mellom Kastet og Trøgstadgrensen er av nasjonal verdi og ble vernet som barskogsreservat i desember 2002. Et grantre ble målt til å være 350 år gammelt og det er registrert mange sjeldne sopp- og plantearter her. Området har også vist seg å være spesielt når det gjelder sommerfugl da flere typiske fjellarter har blitt fanget her (PTA medd.). En rekke viltarter er registrert i området og det er dessuten observert hekking av to rødlistede viltarter. Hovedargumentet for prioriteringen av Åsermarka / Åsermarka som viltområde er at dette er det eneste området i kommunen som har en fast bestand av orrfugl og storfugl.

Bestandene er små, men forekomsten har vært stabil. Området fungerer som et kjerneområde for orrfugl og i dårlige tider for skogsfuglen er dette det eneste området i Askim hvor man kan forvente å finne skogshøns. Flere av de mindre skogområdene omkring benyttes også av skogshønsene fra Åsermarka, og spesielt orrfugl blir jevnlig observert på trekk mellom "satelittområdene" omkring og kjerneområdet. Eksempelvis foregår det et jevnlig trekk av orrfugl mellom Åsermarka og Nylendeåsen via Radderudmosen. Det er registrert én spillplass for skogsfugl innenfor området. Området vurderes til å være av regional betydning.

Viktige viltområder

Disse områdene er også høyt prioritert som viltområder, men har ikke fullt så mange viktige kvaliteter for viltet som de særlig viktige viltområdene. Prioriteringen kan også skyldes manglende kunnskap. I hovedsak gjelder de samme retningslinjene her som for de særlig viktige viltområdene.

Områdenes nummer refererer til nummereringen på viltkartet.

4. Hovedbekkene i Askim

I et fragmentert landskap er det av stor betydning å bevare de naturlige forbindelseslinjene mellom de mange små og isolerte leveområder for vilt og annen flora og fauna. Slike forbindelseslinjer og ferdselsårer kan være smale striper av skog, tresatte åkerreiner, bekker, elver etc. I Askim er det bekkene som utgjør de viktigste forbindelsesårene mellom utmarksområdene. Mange små leveområder for vilt, som isolert sett ikke er store nok til å huse en viltbestand, vil ved å knyttes sammen med "grønne strukturer", inngå i et nettverk av leveområder som sammen vil kunne danne livskraftige leveområder.

Ved siden av å være viktige forbindelseslinjer i landskapet er kulturlandskapsbekkene også viktige hekkeområder for spurvefugl. Det er gjort undersøkelser i andre bekkeløp i fylket hvor det har blitt påvist en hekketetthet på 2-3000 par pr. kvadratkilometer. Det er ikke gjort noen registreringer av sjeldne arter langs bekkene i Askim, men det er et generelt bilde at det gjøres svært få observasjoner langs kulturlandskapsbekkene i fylket. Dette skyldes først og fremst at det ikke er noen tradisjon for å ferdes i slike områder, noe som igjen skyldes at kantskogene langs bekkene oftest er relativt ugjennomtrengelige. Liten ferdsel og forstyrrelser er imidlertid faktorer som ikke gjør bekkene mindre verdt som viltbiotoper, men tvert imot medvirker til å øke områdenes verdi for viltet.

I Askim er det fem større bekkesystemer som bør nevnes spesielt og de gjengis her fra sør til nord med en liten beskrivelse:

Katralbekken

Bekken starter i området ved Jaren / Østfold Næringspark og renner ut i Glomma en snau kilometer nedenfor Vamma kraftstasjon.

Moensbekken

Har mange forgreninger, men de største starter i Askim sentrum og ved Frosterudmyra. Bekken renner ut i Glomma innerst i Engerbukta et par kilometer oppstrøms Vamma kraftstasjon.

Fuskbekken / Eidarengbekken

Renner sydøstover fra områdene ved Bergerkrysset og Dramstad, forbi Fusk og videre inn i Eidsberg og renner ut i Glomma i Lekumåa.

Kolstadbekken

Bekken drenerer de nordlige delene av Askim sentrum og renner ut i Kloden innerst i Gudimevja i Onstadsund.

Holterengbekken

Drenerer områdene omkring Nylendeåsen og Skåvegg og renner ut i Glomma innerst i Sundevoja.

De fem hovedbekkesystemene er i varierende forfatning, flere strekninger er lagt i rør og lange strekninger har svært små kantsoner. For i størst mulig grad å unngå at bekker som er lagt i rør blir tegnet inn som prioriterte viltområder, er bare hovedløpene inntegnet som viltområder. Alle forgreininger og sideløp hvor vannløpet er åpent og det finnes et minimum av kantvegetasjon er av like stor verdi for viltet som hovedløpene og kan derfor regnes som prioriterte viltområder i Askim kommune. Lokalitetene er av lokal betydning.

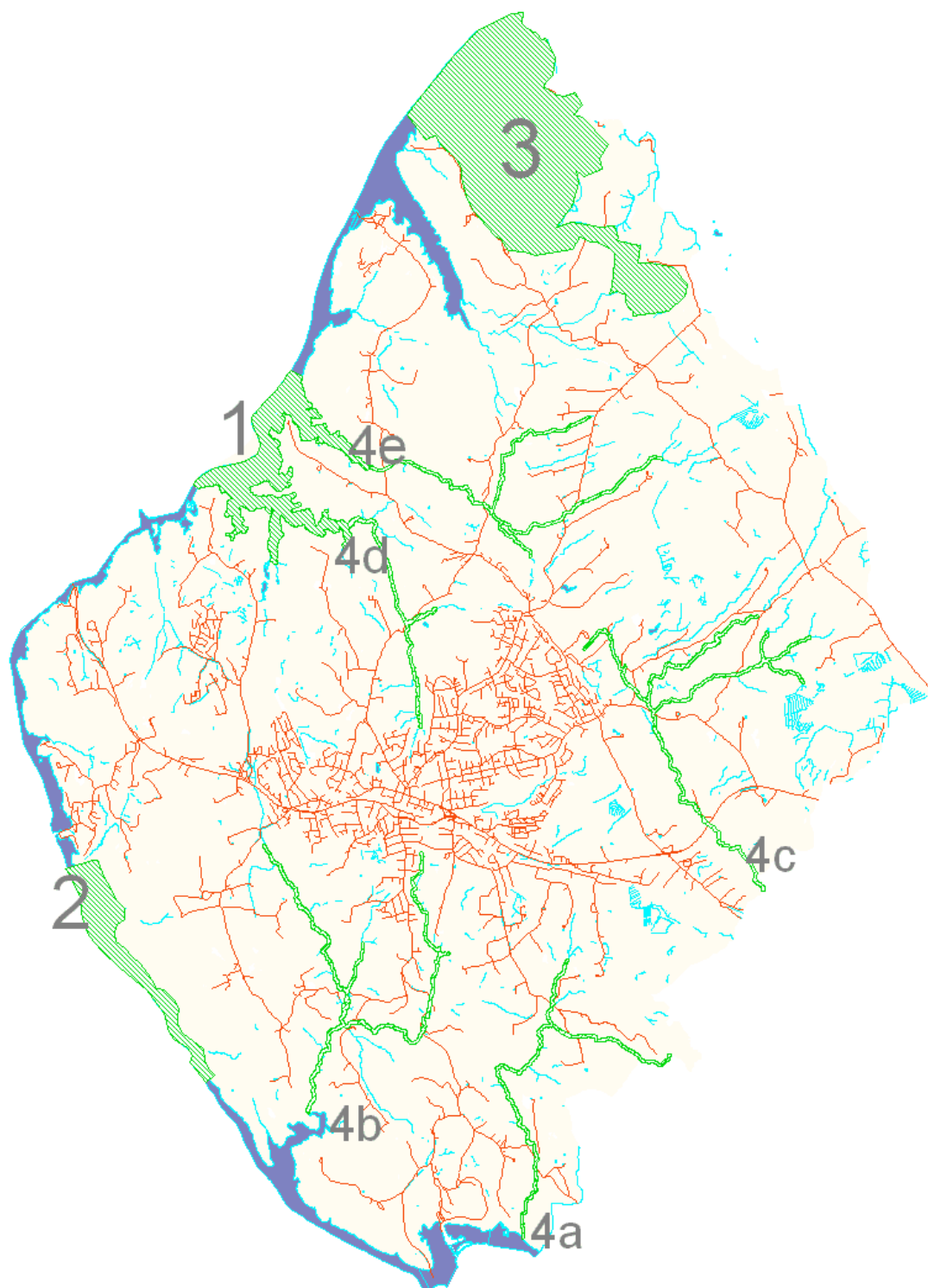

Fig. 17. Viltområdekart for Askim kommune. Områdene 1-3 er særlig viktige viltområder, 4a-e er viktige viltområder.

Viktige trekkveier for hjortevilt i Askim

Nedenfor følger en liste over viktige trekkveier for hjorteviltet i Askim. I Østfold er det ikke kjent at det finnes større trekkveier av regional betydning for hjortevilt slik det finnes andre steder i landet. Det er påvist at elgen trekker fra kysten og opp på skrinne furumoer lenger inn i fylket ved større snøfall langs kysten (>20 cm), men det er ikke påvist noen trekkveier som utmerker seg spesielt ved disse sesongtrekkene.

Det er bare de stedene hjorteviltet krysser vei som er inntegnet på kartet. Dette er spesielt viktige punkter i trekkrutene hvor ofte skjer ulykker, og hvor det kan være nødvendig å sette i verk tiltak for å redusere kollisjonsfaren. Erfaringsmessig ser det ut til at hjorteviltet bruker de samme trekkveiene både under sesongtrekkene vår og høst, når den blir jaget fra et område, og ved mer sporadiske beitetrekk gjennom hele året. Opplysningene er gitt av Viltneimda den 24. oktober 2002. Bokstavene på trekkrutene refererer til kartet nedenfor. Tallet i parentes er det tilhørende lokalnummeret i databasen Natur2000.

A ⁽⁷⁵⁾ Fuskbakken - kryssningspunkt for elg. I 2002 fram til 24.10 ble det kjørt ihjel fem elg langs E18 gjennom Askim.

B ⁽⁹¹⁾ Rom - kryssningspunkt for elg. I 2002 fram til 24.10 har det blitt kjørt ihjel fem elg langs E18.

C ⁽¹³³⁾ Hon - kryssningspunkt for elg. I 2002 fram til 24.10 har det blitt kjørt ihjel fem elg langs E18.

D ⁽¹³⁴⁾ Skjørtensvingen - kryssningspunkt for rådyr, flere dyr kjøres i hjel hvert år.

E ⁽¹³⁵⁾ Eiebakke - kryssningspunkt for rådyr, flere dyr kjøres i hjel hvert år.

F ⁽¹³⁶⁾ Prestegården - kryssningspunkt for elg og rådyr. Flere dyr kjøres i hjel hvert år.

G ⁽¹³⁷⁾ Ihlen - kryssningspunkt for rådyr, flere dyr kjøres i hjel hvert år.

H ⁽¹³⁸⁾ "Renseriet" - kryssningspunkt for rådyr, flere dyr kjøres i hjel hvert år.

I ⁽¹³⁹⁾ Skårud - kryssningspunkt for både rådyr og elg.

J ⁽¹⁴⁰⁾ Faugli - kryssningspunkt for både rådyr og elg.

K ⁽¹⁴¹⁾ Flateby - kryssningspunkt for både rådyr og elg.

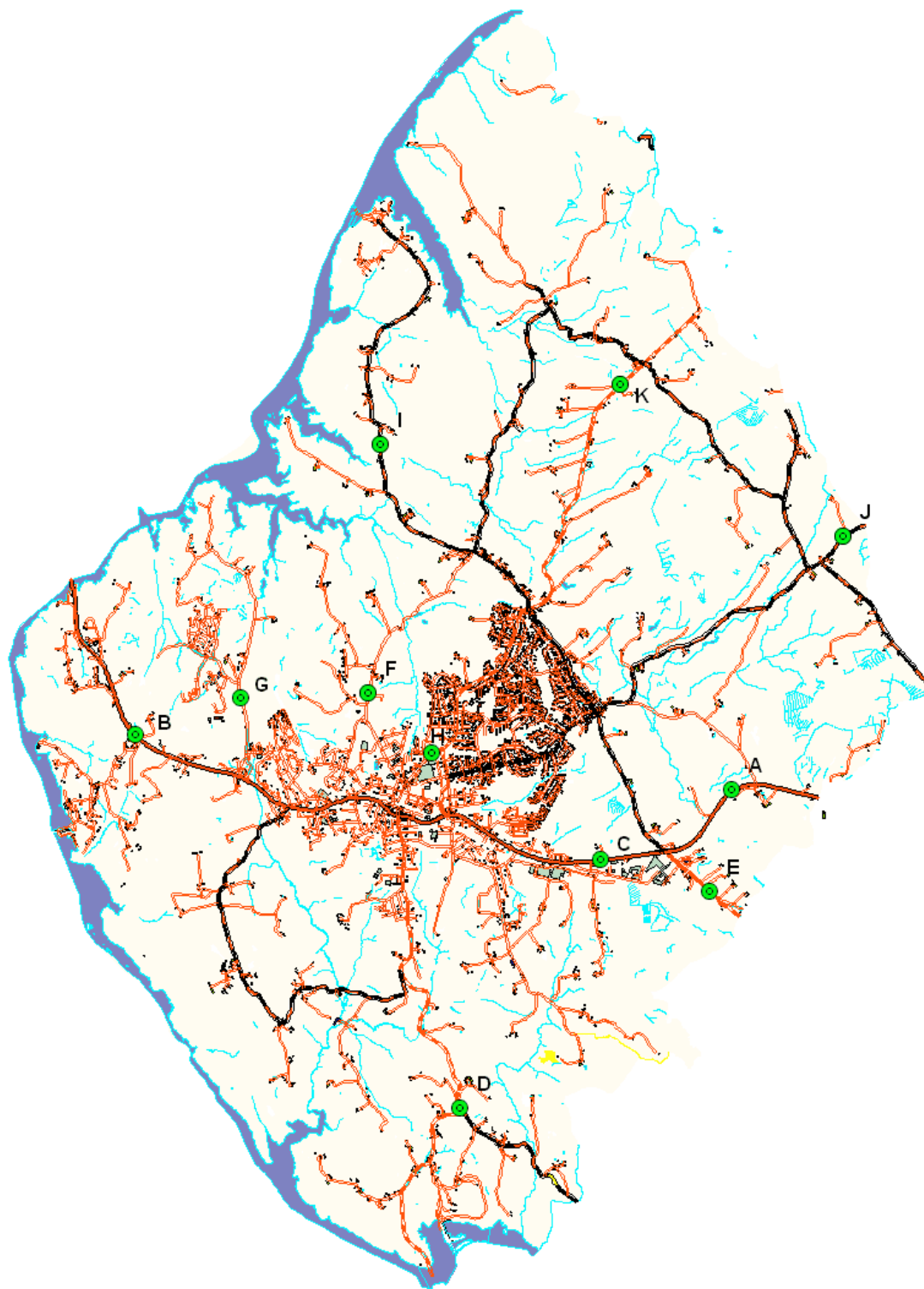

Fig. 18. Kryssningspunkter for vilt i Askim kommune (grønne punkter). Kryssningspunktene er i denne figuren angitt som et punkt, men kan i virkeligheten være en kortere eller lengre veistrekning hvor det ofte kjøres i hjel elg eller rådyr. Bokstaven ved punktet viser til en forklaring i teksten ovenfor.

Mål og tiltak - vilt

Nedenforstående tiltak er diskutert i styringsgruppa for prosjektet. Dette er spesifikke tiltak hvor mandatet er å både ivareta biologisk mangfold, men også å oppfylle de kravene Viltloven setter til kommunen som ansvarlig for viltforvaltningen.

Det presiseres at enkelte av tiltakene (f.eks. om allmennhetens adgang til jakt) er utformet for å oppfylle kravene som stilles i viltloven (i dette tilfelle viltlovens § 36), og derfor ikke er tiltak for å styrke det biologiske mangfoldet i første omgang.

Ajourføring av viltdatabasen (Natur2000)

Viktige lokaliteter for viltet som rovfuglreir, spillplasser etc. oppdages, flyttes, eller går ut av bruk. Det er derfor av stor betydning for forvaltningen at opplysningene om viltet, som er samlet i viltdatabasen, holdes ajour og suppleres. Dette er et arbeide som aldri kan sies å være ferdig, men som med årene vil bli stadig mer detaljert.

Mål

Holde viltdatabasen ajour.

Tiltak

Avsette tid og ressurser til oppdatering av kart og database, samt opparbeide et utvalg av faste informanter som bidrar med viltopplysninger til kommunen.

Ansvarlig

Miljøplanlegger: Alle

Driftsplanlegging i skogbruket

En stor del av de svært prioriterte viltområdene forvaltes av skogeierne i kommunene, og av disse er en stor del organisert i Viken. I forbindelse med skogtakseringen av kommunen vil det bli aktuelt å inngå et samarbeid for å utveksle biologfaglige data slik at viktige lokaliteter kunne innarbeides i skogbruksplanen. Det presiseres i denne anledning at driftsplanleggerne kun har adgang til disse sårbare opplysningene i egenskap av grunneiers representant, og er samtidig ansvarlig for at opplysningene ikke blir tilgjengelige for andre. Hvordan dette skal gjøres i praksis må klarlegges mellom de involverte parter.

Mål

Samarbeide med grunneiere om å ivareta viktige lokaliteter for viltet i skogen.

Tiltak

Innarbeide all relevant vilt- og naturinformasjon som er systematisert i kommunens naturdatabase (Natur2000) i framtidige skogbruksplaner

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Kanalisering av ferdselen

Av hensyn til viltet bør det generelt ikke legges til rette for økt ferdsel i de prioriterte viltområdene. Dette kan være problematisk i områder som for eksempel Åsermarka. Her bør det tilstrebes å skjerme sårbare lokaliteter og sette igjen større "lommer" hvor det ikke skal tilrettelegges for ferdsel. Tegning av O-kart er også et tiltak som kan generere økt ferdsel. Kommunen bør etablere et samarbeid med O-idretten og andre aktører som jobber med tilretteleggingen av utmarka. Den kommunale viltforvaltningen, grunneierlag og skogeierlag har en naturlig plass i et slikt forum.

Mål

Koordinere ferdsel og aktiviteter i utmark slik at belastningen på naturen blir minst mulig samtidig som det legges til rette for et godt friluftslivstilbud for kommunens innbyggere.

Tiltak

Formalisere et samarbeid mellom de ulike interessegruppene innen friluftsliv, grunneiere og kommunen. Kanaliseringstiltak for å verne om spesielt viktige viltområder bør være et av flere felles mål, samt sammenholde stisystemet i Åsermarka med kartet over sårbare viltforekomster og vurdere å flytte trasséene der dette er tjenlig for å verne om viltet.

Ansvarlig

Miljøplanlegger: Alle

Skogsveier i prioriterte viltområder

Oppsplitting (fragmentering) av landskapet anses i dag som en av de største truslene mot det biologiske mangfoldet (Stortingsmelding 58 (1996-97), og de siste årene har en utstrakt bygging av skogsveier vært den største bidragsyteren til denne fragmenteringen.

Mål

Kommunen vil i størst mulig grad prøve å unngå fragmentering av naturområdene.

Tiltak

Kommunen bør innføre en strengere godkjennelsespraksis ved bygging av skogsveier i prioriterte viltområder enn i annen utmark. En strategi for dette bør utformes av landbrukskontoret.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Felles forvaltning av viltområder langs kommunegrensene

Flere av de prioriterte viltområdene i kommunen ligger langs kommunegrensene, og fortsetter også i nabokommunen Spydeberg.

Mål

Etablere en enhetlig forvaltning for viltområder som omfattes av flere kommuner.

Tiltak

Den kommunale viltforvaltningen vil overfor fylkesmannens miljøvernavdeling ta initiativet til en fagdag med tanke på å formalisere et samarbeid om en felles forvaltningspraksis i viltområder som berører flere kommuner.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Kommunens rutiner ved behandling av nye ledningstraséer

Mindre ledningstraséer, som ikke fører til endret arealbruk, ser ikke ut til direkte å favnes av lovverket når det gjelder krav til viltfaglig vurdering av nye prosjekter. Viltlovens § 6 pålegger den kommunale viltforvaltningen å fremme formålet med Viltloven om "å sikre viltets leveområder og artsmangfoldet". Siden alle typer ledningstraséer er negative for det flyvende viltet, vil den kommunale viltforvaltningen ta et initiativ for å etablere en fast rutine i kommunen for konsekvensanalyse av nye traséer.

Mål

Unngå at det oppføres ledningstrasséer som får negativ innvirkning på viltet og det biologiske mangfoldet.

Tiltak

Etablere et formalisert samarbeid med instanser som er ansvarlige for utbygging av telekommunikasjon- og elnettet i kommunen, og utarbeide en varslingsrutine for oppføring av tekniske installasjoner i inn- og utmark.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Kartlegge eksisterende ledningstraseer som er skadelige for viltet

Mange ledningstraseer er direkte skadelige for viltet, spesielt for fugl. Viktige trekkleder for fugl langs vann og vassdrag krysses ofte av ledningstraseer av ulike størrelse. På nasjonalt nivå tar trolig ledningstraseer og gjerder livet av flere fugl enn jegerne. Ved å kartlegge de mest uheldige traseene, har kommunene et godt utgangspunkt for i samarbeid med eieren av traseen å vurdere mulige tiltak for å redusere kollisjonsfaren for fugl.

Mål

Redusere det eksisterende ledningsnettets negative innvirkning på viltet.

Tiltak

Framskaffe en oversikt over ledningstraseer som er skadelige for viltet innen 2005.

Ansvarlig

Miljøplanlegger: Alle

Tiltak for å redusere viltkollisjoner

Antallet viltkollisjoner har økt på hele 1990-tallet. Å snu denne negative utviklingen bør få høy prioritet. Viltgjerder, i kombinasjon med gode kryssningspunkter, samt siktrydding er de mest aktuelle tiltakene. Ved utbyggingsprosjekter gjennomført av veimyndigheter og jernbaneverket blir utbygger i dag i for liten grad stilt til ansvar for konsekvensene for viltet av eventuelle anlegg.

Mål

Redusere det stadig stigende antall viltkollisjoner i kommunen.

Tiltak

Gjennomgå de mest ulykkesbelastede strekningene og i samarbeid med veimyndighetene og jernbaneverket utarbeide en strategi for å redusere antallet ulykker, samt arbeide for at utbygger får større ansvar ved framtidige utbyggingsprosjekter.

Ansvarlig

Landbrukskontoret: Alle

Ordforklaringer

Biotop	Økologisk term for et område av en spesiell type, definert av de organismene (planter, dyr og mikroorganismer) som typisk lever der.
Biologisk mangfold	Summen av all biologisk variasjon, både innen arten, mellom artene og mellom de ulike økosystemene..
Brannregime	Det naturlige brannregime er mønsteret i de brannene som antennes av naturlige tenningskilder i en region. De vil i Norge si lynnedslag (Mysterud 1997).
Bonitet	Voksestedets evne til å produsere trevirke. Benevnes med overhøyden til trærne ved brysthøydealder 40 år (H40-bonitet).
Buffersone	Med <i>buffersone</i> rundt nøkkelbiotoper menes et areal i tilknytning til biotopen der det tas spesielle hensyn i skogbehandlingen. Det er først og fremst rundt kontinuitetsbetingede nøkkelbiotoper det er nødvendig med buffersone, i det snauhogst inntil biotopen påvirker spenn i temperatur, relativ fuktighet, lysforhold og vindhastighet langt inn i biotopen (Olsen 1995). Faktorer som påvirker behovet for buffersone rundt nøkkelbiotoper er: Formen på bestandskanten, beliggenhet i forhold til herskende vindretning og den topografiske lokaliseringen av biotopen.
Edelløvskog	Varmekjære skogsamfunn med treslag som eik, ask, alm, lind, lønn, bøk, hassel og svartor.
Fattigbarkstre Forstyrrelse	Trær med lav pH i barken. Bjørk, gran, furu or og bøk. Med forstyrrelse mener vi her stormfelling, brann, jord-, stein- og snøskred. Slike naturlige hendelser fører til foryngelse av skogen, og i disse områdene finnes det spesielle arter som bare trives der. (Skogbranner har vært en spesielt viktig forstyrrelsestype på Østlandet, og brann har i enkelte områder oppstått 1-2 ganger pr. 100 år, spesielt på tørre vegetasjonstyper. Både sjølvne brannflata med den brente veden og utviklingstrinnene etter brannen er viktige naturtyper som inneholder mange truede arter.)
Gadd	Stående, død ved.
Habitat	Lokaliteten eller miljøet som en organisme eller gruppe av organismer lever i.
Impediment	Skogmark med lavere produksjonsevne for trefiber enn det som kreves for å nå opp i laveste bonitetsklasse.
Kontinuitet	Begrepet innebærer i skoglig sammenheng at et miljø har inneholdt de samme elementene over lang tid. Det er da ofte snakk om perioder på 150-200 år eller mer. Man kan snakke om flere former for kontinuitet, hvorav fire nevnes her (Haugset et al. 1996). Kontinuitet i marksjikt: De økologiske forholdene i jordbunn og humusmatte er stabile over lang tid. Kontinuitet i kronesjikt: Skogen har hatt et stabilt kronesjikt og trær i ulik alder over tid. Foryngelsen har skjedd kontinuerlig etter at trær eller tregrupper har gått om kull. I en plukkhogd skog kan man fremdeles ha kontinuitet i kronesjiktet. Kontinuitet i gamle trær: Skogen har jevn tilgang på gamle trær over lang

	tid.
	Kontinuitet i død ved: Skogen har hatt jevn tilgang på liggende og stående død ved av ulike nedbrytningsstadier og dimensjoner over tid.
	Kontinuitet i død ved forutsetter normalt kontinuitet i kronesjiktet.
Kulturskog	Skog som er sterkt preget av skogbruk. De naturlige prosessene er dermed sterkt undertrykket og trærne er sjelden over hogstmoden alder. Skogen har gjerne ”monokulturpreg”
Læger	Liggende, død ved.
Mellomrik bark	Trær med middels høy pH i barken. Lind, eik, hassel, selje og rogn.
Naturskog	Fleraldret skog som har vokst fram ved naturlig foryngelse fra stedegne treslag. Det kan ha forekommet begrensede menneskelige inngrep i form av plukkhogst o.l., men ikke i en slik grad at det har virket forstyrrende på de opprinnelige skogøkologiske prosessene.
Nisje	En arts plassering og rolle i et samfunn. Bestemt av f. eks. næringsforhold, konkurranse, klimatiske forhold osv.
Predasjon	Uttrykk som beskriver rovdyrs "beiting" på en byttedyrbestand.
Populasjon	En gruppe individer av samme art i et gitt område som potensielt utveksler gener.
Rikbarkstre	Treslag med høy pH i barken. Alm, ask, lønn.
Rødlistearter	Arter som er med på lista over truede arter i Norge (Direktoratet for Naturforvaltning 1999). Se vedlegg 4 for inndeling i truetetskategorier.
Signalarter	Arter som kan være til hjelp ved gjenkjenning av bestemte miljøer, men som ikke oppfyller alle kravene til en indikatorart. En rekke signalarter kan vise seg å være gode indikatorarter, men indikatorverdien er enda ikke godt utprøvd.
Sjiktning	Ensjiktet skog har trær i kun en alders- og høydeklasse. Flersjiktet skog har trær i alle alders- og høydeklasser.
Styvingstre	Løvtrær, særlig ask og alm, som ved en viss alder og størrelse fikk toppen og de største greinene kutta av. Det amputerte treet utviklet en kraftig hovedstamme og dannet friske skudd som kunne høstes med jevne mellomrom.
Suksesjon	Endringer i artssammensetningen som foregår over tid i et økosystem eller et plantesamfunn. Suksesjonen etterfølger ofte forstyrrelser i skogen, og kan deles inn i ulike faser eller utviklingstrinn. I skog går utviklingen fra snaumark via ulike gjenvekstfaser til sluttet bestand.

Observatører

Følgende personer har bidratt med opplysninger til kartleggingen av biologisk mangfold og vilt i Askim kommune. Mange av observatørene er kontaktet direkte, men de fleste er oppført på bakgrunn av at de er referert i ulike typer publikasjoner. Uten et godt samarbeid med flere av disse observatørene hadde det ikke vært mulig å lage denne rapporten, og disse observatører takkes spesielt. Observatørene er sortert alfabetisk.

Navn	Initial
Ellen Arneberg	EAR
Svein Birkenes	SBI
Carl Bolghaug	CBO
Ole Martin Dæhlie	OMD
Sondre Grinna	SGR
Guttorm Gundersen	GGU
Geir Gaarder	GGA
Anne Lise Hansen	ALH
Geir Hardeng	GHA
Tore Arnold Haugen	TAH
Ragnar Kasbo	RKA
Ola Wergeland Krog	OWK
Runar S. Larsen	RSL
Louise Lindblom	LLI
Paul Lund-Høie	PLH
Bjørn Petter Løfall	BPL
Tor Myking	TMY
Odd Nilsen	ONI
Kjell Magne Olsen	KMO
Nils Orderud	NOR
Steinar Pedersen	SPE
Kari Rigstad	KRI
Helge Rinden	HRI
Ole Wiggo Røstad	OWR
Tom Skjolden	TSK
Inge Slette	ISL
Ingvar Spikkeland	ISP
Kjell Stokkebæk	KST
Per Ole Syvertsen	POS
Per Tangen	PTA
Lisa Winter	LWI

Litteratur

Nedenforstående referanser til publikasjoner er hentet fra databasen Natur2000 og inneholder naturfaglige opplysninger fra Askim kommune. I tillegg inneholder listen enkelte publikasjoner som inneholder informasjon av generell art, disse er merket med en stjerne (*).

- Bjørgan, A. & Viker, M. 1985. Prosjekt piggsvin i Østfold. Årsrapport 1984. Rapport til Verdens Villmarksfond. 54s.
- Bolghaug, Carl 1995. Dammer og småtjern i Østfold, med vekt på amfibier. Fylkesmannen i Østfold, miljøvernadvd.. Rapport Upub.:661s.
- Båtvik, J.I.I. 1996. Verdifulle kulturlandskap i Østfold. *Fylkesmannen i Østfold, Landbruksavdelingen & Miljøvernadvdelingen Rapport 9-1996*: 712s.
- *Direktoratet for naturforvaltning 1996. Viltkartlegging. *DN-håndbok 11*. 112 s.
- *Direktoratet for naturforvaltning 1999a. Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold. *DN-håndbok 13-1999*.
- Direktoratet for naturforvaltning 1999. Barskog i Øst-Norge. Utkast til verneplan. Fase II. *DN-rapport 1999-4*: 256s.
- *Direktoratet for naturforvaltning 1999b. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. *DN-rapport 1999-3*. 162 s.
- Edler, A. & Mehl, R. 1972. Mites (Acari, Gamasina) from Small Mammals in Norway. *Norsk ent. Tidskr. 19*: 133-147.
- Fylkesmannen i Østfold 1976. Naturvernregistreringer i Østfold. Fylkesmannen i Østfold. Rapport: 417s.
- Fylkesmannen i Østfold 1996b. Søknad om kulturlandskapsmidler til inngjerding av tidligere beitemark og skjøtsel av gravhauger. Fylkesmannen i Østfold, landbruksavdelingen, saksomslag 95/01284. Brev, datert 30.05.96, fra Fylkesmannen til Jon Rikard Sørensen.
- Fylkesmannen i Østfold 1997a. Søknad om kulturlandskapsmidler til inngjerding av gamle beiter. Fylkesmannen i Østfold, landbruksavdelingen, saksomslag 97/05016. Brev av 22.07.97, fra Fylkesmannen til Frank Sørtorp.
- Fylkesmannen i Østfold 1997b. Søknad om kulturlandskapsmidler til inngjerding av gammelt beite. Fylkesmannen i Østfold, landbruksavdelingen, saksomslag 97/05017. Brev, datert 22.07.98, fra Fylkesmannen til Pål F. Rustad.
- Fylkesmannen i Østfold, landbruksavdelingen 1997c. Søknad om kulturlandskapsmidler til inngjerding og beiting. Fylkesmannen i Østfold, landbruksavdelingen, saksomslag 97/08042. Brev, datert 04.12.97, fra Fylkesmannen til Odd Joar Nygaard.
- Fylkesmannen i Østfold 1997c. Søknad om kulturlandskapsmidler til inngjerding og beiting. Fylkesmannen i Østfold, landbruksavdelingen, saksomslag 97/08042. Brev, datert 04.12.97, fra Fylkesmannen til Odd Joar Nygaard.
- Fylkesmannen i Østfold 1998a. Søknad om kulturlandskapsmidler til istandsettelse av gammelt beiteområde. Fylkesmannen i Østfold, landbruksavdelingen, saksomslag 98/04173. Brev, datert 08.07.98, fra Fylkesmannen til Arnfinn Løken.
- Fylkesmannen i Østfold, landbruksavd. 1998c. Søknad om kulturlandskapsmidler til inngjerding av gamle havnebakker. Fylkesmannen i Østfold, landbruksavdelingen, saksomslag 98/04174. Brev, datert 08.07.98, fra Fylkesmannen til Gunnar Løken.
- Fjeldstad, H. & Gaarder, G. 1995. E18 Melleby - Askim. Konsekvensutredning på tema Naturområder, Plante og dyreliv. Miljøfaglig utredning, rapport 1995/17: 1-34.

- Grinna, S. 1998. Nøkkelbiotoper i Askim kommune. H.oppg. ved Inst. for biologi og naturforvaltning, Norges landbrukshøgskole. 107s. , 4 vedlegg, kart, CD.
- Haga, A. & Hardeng, G. 1978. Miljøtyper, plante- og dyreliv. Heggen og Frøland. Fellesbind for bygdene Askim, Eidsberg og Trøgstad. Første del av annet halvbind. 9 - 105.
- *Hallingbäck 1991. Mossor som indikerer skyddsvärd skog. *Svensk Botanisk Tidskrift* 1991(vol. 85 nr. 5): 321-332.
- Hardeng, Geir 1991: Flaggermus - arter i Østfold. *Natur i Østfold* 10(2): 93-97.
- Kristiansen, Ø. 1989. Glomma som fiskeelv. En undersøkelse av fiskeressursene. Fylkesmannen i Østfold, miljøvernadv. rapp. 8/1989: 1-44.
- Kristiansen, Ø.J. 1992. Bekker i kulturlandskapet - en registrering. Fylkesmannen i Østfold, miljøvernadv. 1/92: 286+1 vedlegg.
- Larsen, R.S. 1988. Vintererlas forekomst og utbredelse i Østfold. *Natur i Østfold* 7(2): 101-108.
- Løfall, B.P. 1996. Atlasprosjekt for øyestikkere i Østfold - nyfunn og status 1995. *Natur i Østfold* 15(1): 77-81. Norsk Luftfoto og Fjernmåling 1987. Flybilder fra Spydeberg og Askim. Fjellanger Widerøe A.S.
- Rønning, E. 2001. Fylkets verste bekker. Overflatevann og drenering forurensere i Askim. Indre Smaalenenes Avis 28. nov. 2001.
- Skamo, F. 1993. Registrering av bekker i Askim kommune 1993. Et første skritt på veien mot en helhetlig vannressursforvaltning i kommunen. Askim kommune.
- Spikkeland, I. 1998. Dyreliv i dammer i Askim. *Natur i Østfold* 17(1-2): 13-22.
- Størkersen, Ø.R. 1992. Truete arter i Norge. Norwegian Red List. *Direktoratet for naturforvaltning. Rapport 1992-6*: 1-96.
- Wergeland Krog, O.M. 1995. Viltet i Spydeberg. Kommunedelplan for viltressursene i Spydeberg 1995 - 2007. Spydeberg kommune. Rapport :85 + kart.
- Wergeland Krog, O.M. 1995. Biologisk mangfold, Handlingsplan 1995-2007. Spydeberg kommune. Rapport upub.:103 + kart.
- Wergeland Krog, O.M. 1996b. Kartlegging av biologisk mangfold i delområde Askim - kulturlandskapsområde Indre Østfold. Askim kommune. 4 sider + 4 vedlegg + database.
- Wergeland Krog, O.M. & Borch, H. 2000. Natur2000 – et kommersielt databasesystem for registrering og forvaltning av naturforekomster.
- Statens Kartverk, Fylkeskartkontoret 1988. Økonomisk Kartverk, Østfold Fylke.
- Aarvak, T. 1992. Fossefallens forekomst og utbredelse i Østfold. *Natur i Østfold* 11(1): 9-14.

Vedlegg 1. Liste over kartlagte naturtyper i Askim

Registrerte naturtyper i Askim kommune pr. feb. 2003. Kolonnen Verdi viser hvilken verdi området har for biologisk mangfold. Denne verdisettingen må imidlertid betraktes som en indikasjon på lokalitetens verdi, da kunnskapsgrunnlaget om hver enkelt lokalitet ofte er mangelfull. Lokalteter som har fått verdien "Uprioritert", skyldes oftest at kunnskapsgrunnlaget er svært mangelfullt, eller at det er tvil om lokaliteten fortsatt eksisterer.

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
1	Vardåsen, myr N	Intakt lavlandsmyr	Liten intakt myr i skogsterreng. Ordinær flora. Sjelden naturtype i Askim.	Lokalt viktig
2	Vardåsen, myr V	Intakt lavlandsmyr	Liten intakt myr i skogsterreng. Ordinær flora. Sjelden naturtype i Askim.	Lokalt viktig
3	Vardåsen, "torvmyra"	Intakt lavlandsmyr	Liten myr i skogsterreng hvor det har vært noe torvtekt, men lokaliteten er fortsatt ei myr.	Viktig
4	Vardåsen, myr Ø	Intakt lavlandsmyr	Liten intakt myr i skogsterreng. Den fuktigste myra på Vardåsen, med noe åpent vannspeil.	Lokalt viktig
5	Vardåsen, furumyra	Intakt lavlandsmyr	Ugrøftet furumyrskog. Ordinær flora, flekkmarihånd funnet i nordenden.	Lokalt viktig
6	Radderudmosen	Intakt lavlandsmyr	Stedvis intakt fattigmyr med våte og tørre partier, stedvis trebevokst, gammel torvtekt i øst.	Viktig
7	Rudsmosen	Intakt lavlandsmyr	Askims største gjenværende myr, sterkt påvirket av torvtekt. Gitt lokal verdi på tross av stor påvirkning da større myrer er sjeldne i Askim.	Lokalt viktig
8	Romsåsgruvene	Grotter/gruver	Gruveanlegg, en av landets viktigste overvintringslokaliteter for flaggermus.	Svært viktig
9	Solbergfossveien	Artsrike veikanter	Stedvis urterike veikanter.	Lokalt viktig
10	Nordhytta	Slåtteenger	Gammel innmark i gjengroingsfase. Flere interessante kulturmarksarter er påvist, feks. grov nattfiol og småengkall.	Viktig
11	Lierevja, vest	Naturbeitemark	Lite nes med interessante slåtte/beitemarksarter, samt rødlistearten enghaukeskjegg.	Viktig
12	Lierevja, innerst	Naturbeitemark	Ei lita eng med beitemarksarter og en fin bestand av ballblom som ikke lenger er vanlig.	Lokalt viktig
13	Lierevja øst	Naturbeitemark	Ravineskråning ned mot Lierevja. En av de fineste beite/hagemarkene i kommunen. Store trær og flere karakterarter for beite/slåttemark som marianøkleblom, harerug, knollerteknapp, markfrytle, nyresildre, og blåklokke.	Viktig

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
14	Hobøl	Naturbeitemark	Uvanlig fin ballblom - skogstorkenebbeng i gjengroingsfase. Meget stor forekomst av ballblom flere hundre individer. I fuktdråget nedover beitet vokser det dessuten flere store asketrær.	Lokalt viktig
15	Haugen	Hagemark	Beitemark som har blitt holdt i hevd ved slått og beite. Flere fine kulturmarksarter som engtjæreblom, markfrytle, kattefot, blåklokke mfl.	Viktig
16	Holter	Naturbeitemark	Ravinebeite med innslag av interessante beitemarksarter som f.eks. markfrytle, småengkall, gjeldkarve mfl.	Lokalt viktig
17	Holter S	Naturbeitemark	Ravinebeite med funn av flere fine beitemarksarter på tørre partier. Restaureringspotensiale.	Lokalt viktig
18	Rognerud	Naturbeitemark	Naturbeitemark under restaurering.	Uprioritert
19	Trippestad	Naturbeitemark	Artsrik naturbeitemark med mange fine beitemarksarter.	Lokalt viktig
20	Ihlen	Naturbeitemark	Innmark og skogsbeiteområde under restaurering.	Lokalt viktig
21	Rustad	Naturbeitemark	Naturbeitemark, bra restaureringspotensiale.	Lokalt viktig
22	Kykkelsrud	Naturbeitemark	Et av de største ravinebeitekompleksene i kommunen. Restaureringspotensiale.	Lokalt viktig
23	Rud	Naturbeitemark	Naturbeitemark med bla. prestekrage og fagerklokke.	Lokalt viktig
24	Glomvik	Naturbeitemark	Naturbeitemark, uprioritert.	Uprioritert
25	Sekkelsten	Naturbeitemark	Artsrikt saubeite.	Lokalt viktig
26	Løken	Naturbeitemark	Naturbeite, må restaureres.	Uprioritert
27	Lundestad	Naturbeitemark	Naturbeite i raviner beites av hest og sau. Flere fine beitemarkssamfunn.	Lokalt viktig
29	Haugen, dam	Dammer	Stallbrønn på Haugen, restaurert 1995.	Viktig
30	Halstvedt S	Naturbeitemark	Estetisk ravinebeite med restaureringspotensiale.	Lokalt viktig
31	Onstad	Naturbeitemark	Liten askelund med urterik flora. Sørlige del av området har et mer nitrofilt preg.	Lokalt viktig
32	Kampenes	Naturbeitemark	Naturbeite i ravinelandskap med urterike partier.	Lokalt viktig
35	Tømt N	Store gamle trær	En frittstående ask med forekomst av stor lindelav.	Lokalt viktig
36	Tømt S	Store gamle trær	En stor frittstående pil med forekomst av stor lindelav.	Lokalt viktig
37	Torp	Store gamle trær	Lønneallé med noen eldre spisslønner.	Lokalt viktig

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
38	Askim kirke	Parklandskap	Kirkegård med store edelløvtrær i den eldre delen av kirkegården med en meget stor ask sentralt i den eldste delen av kirkegården. På den store aska finnes den rødlistede lavarten bleidoggnål.	Viktig
39	Grøtvet	Store gamle trær	Stor tredelt eik ved skolen.	Lokalt viktig
40	Skjørten NV	Store gamle trær	Stor eik i åkerkant.	Lokalt viktig
41	Flatmark	Store gamle trær	To store eiker på tun.	Lokalt viktig
42	Halstvedt	Naturbeitemark	Estetisk ravinebeite med to monumentale eiketrær.	Lokalt viktig
43	Lindly	Store gamle trær	Eik fredet som naturminne. Trolig treet med størst stammediameter i Askim.	Svært viktig
48	Gudim - Kloden	Fuktenger	Fuktig beitemark som oversvømmes av vann fra Glomma vår og høst.	Viktig
51	Åsum	Dammer	Liten tundam med reproduserende liten salamander og stor salamander.	Svært viktig
52	Åser, sørvest for	Dammer	Vanningsdam som er potensielt leveområde for amfibier.	Viktig
53	Åser	Dammer	Dam i åkerkant med forekomst av rødlistearten liten salamander.	Svært viktig
54	Heller	Dammer	Dam med forekomst av rødlistearten liten salamander og stor salamander. Utsetting av ørret truer imidlertid forekomsten av salamander.	Svært viktig
55	Frøholengen	Dammer	Tundam med forekomst av rødlistearten liten salamander, samt den regionalt sjeldne plantearten smal dunkjevle.	Svært viktig
56	Eik, østre	Dammer	Dam med forekomst av rødlisteartene stor andemat og liten salamander.	Viktig
56	Eik, østre	Dammer	Dam med forekomst av rødlisteartene stor andemat og liten salamander. Imidlertid er fisk og ender satt ut i dammen.	Svært viktig
57	Holter dam	Dammer	Nyanlagt dam som benyttes til bading. Det skal visstnok ha blitt registrert salamander i dammen.	Lokalt viktig
58	Lunder søndre dam	Dammer	Delvis tilgrodd dam mellom åker og hage. Potensiell lokalitet for amfibier.	Viktig
59	Lunder nordre dam	Dammer	Delvis tilgrodd dam mellom åker og hage. Potensiell lokalitet for amfibier og bør undersøkes nærmere.	Viktig
60	Tarm (Ulfsby)	Dammer	Liten dam med rik krepsdyrfauna og forekomst av tårnformet damsnegl.	Viktig
61	Olberg	Dammer	Dam med forekomst av fisk.	Viktig
62	Huer	Dammer	Tundam med reproduserende liten salamander og stor salamander.	Svært viktig
63	Onstad V	Dammer	Gårdsdam med karuss.	Viktig
64	Holter	Dammer	Dam anlagt 1995 som skal benyttes til vann for husdyr.	Lokalt viktig

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
65	Haraldstad, vestre dam	Dammer	Klarvannsdam i skogsterreng som er ynglested for vanlig frosk.	Viktig
66	Haraldstad, østre dam	Dammer	Dam i skogsterreng med reproduksjon av vanlig frosk.	Lokalt viktig
68	Rognerud	Dammer	Liten hagedam som har en rik andematforekomst.	Viktig
69	Odalen, nord for	Dammer	Liten dam i bekkedrag mange arter virvelløse dyr.	Viktig
70	Teigen	Dammer	Dam omgitt av åker med forekomst av rødlisteartene liten salamander og stor salamander.	Svært viktig
71	Batteriåsen	Dammer	Gamle vollgraver som er av historisk interesse, men fauna og flora er dårlig undersøkt.	Viktig
72	Stenbøl, vest for	Dammer	Skogsdam som er lite undersøkt med hensyn til flora og fauna.	Viktig
73	Stubberud, øst for	Dammer	Liten grunn skogsdam som er omgitt av plantefelt. Flora og fauna er ikke undersøkt.	Lokalt viktig
74	Skjørten	Dammer	Dam med rødlistet planteart	Viktig
76	Grøtvet, nordvest for	Dammer	Nyanlagt dam omgitt av skog og golfbane. Flora og fauna ikke undersøkt.	Lokalt viktig
77	Grøtvet	Dammer	Nyanlagt dam ved gårdsanlegg og golfbane. Det skal være observert uspes. salamanderart og froskeart i dammen, men bør dokumenteres nærmere.	Lokalt viktig
78	Skavhaug	Dammer	En av Østfold største dammer med rik krepsdyrfauna, øyestikkere, tårnformet damsnegl. stor karussbestand, bever har fast tilhold og stökkand hekker.	Svært viktig
79	Berger, sør for	Dammer	Skogsdam med middels lystilgang. Flora og fauna er ikke undersøkt.	Viktig
80	Bekkevar	Dammer	Dam ved gårdstun omgitt av plen og åker. Flora og fauna er ikke undersøkt.	Viktig
81	Dæli	Dammer	Vanningsdam øverst i ravine. Flora og fauna lite undersøkt. Det er fisk i dammen.	Viktig
82	Fossum, øst for	Dammer	Nyanlagt dam i bekkedrag. Det er funnet padde, vanlig frosk og rødlistearten bred blålibelle i dammen.	Svært viktig
83	Gutu vestre	Dammer	Dam omgitt av tun og åker, ved undersøkelse i 1995 hadde dammen en relativt fattig vannfauna.	Viktig
84	Gutu østre	Dammer	Dam i overgang mellom tun og åker. Iglen Helobdella stagnalis som synes å være sjelden lokalt er påvist i dammen.	Viktig
85	Svingen	Dammer	Liten dam omgitt av beite, eng og skog. Det er fisk og uspesifisert frosk i dammen.	Viktig
86	Tovengen vestre	Dammer	Gårdsdam omgitt av plen, skogholt og beite. Flora og fauna ikke undersøkt.	Viktig
87	Kløverud	Dammer	Tundam med liten- og trolig stor salamander.	Svært viktig

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
88	Askim Østre N	Dammer	Liten gårdsdam som er potensiell lokalitet for salamandere (bl.a. funnet i nærliggende dam).	Viktig
89	Askim Østre S	Dammer	Tundam med stor og liten salamander, sju øyestikkerarter påvist.	Svært viktig
90	Parkdammen	Dammer	Dam i park-/idrettsanlegg. Foruten spissnutet frosk er det mye fisk (ørret og karuss) i dammen.	Svært viktig
92	Eidareng	Dammer	Tundam hvor rødlistearten liten salamander er registrert.	Svært viktig
93	Rud, vesle	Dammer	Liten tundam med forekomst av rødlistearten liten salamander.	Svært viktig
94	Rud, store	Dammer	Dam mellom tun og åker som inneholder fisk.	Viktig
95	Glomvik, østre	Dammer	Nyanlagt dam mellom tun og åker.	Lokalt viktig
96	Kvakkestad, søndre	Dammer	Dam mellom tun og åker med forekomst av uspesifisert salamanderart.	Svært viktig
97	Kvakkestad, søndre, vest for	Dammer	Liten dam omgitt av åker. Dammen er lite undersøkt.	Viktig
98	Skjolden, østre	Dammer	Tundam med forekomst av stor og liten salamander.	Svært viktig
99	Østby, nord for	Dammer	Tundam omgitt av gammel plen. Flora og fauna lite undersøkt.	Viktig
100	Hov	Dammer	Skogsdam med forekomst av liten salamander og stor andemat. Karuss dukket opp i dammen 1995.	Svært viktig
101	Guderud, østre dam	Dammer	Dam hovedsaklig omgitt av åkre. Det er påvist liten salamander og karuss i dammen.	Svært viktig
102	Guderud, vestre dam	Dammer	Delvis gjengrodd dam med spissnutet frosk.	Svært viktig
103	Tømmerås, vest	Dammer	Dam i skog-/åkerkant. Plantonsamfunnet antyder at dammen er fisketom.	Viktig
104	Tømmerås, øst	Dammer	Sterkt gjengrodd dam med forekomst av liten salamander.	Svært viktig
105	Hon nordre, øst for	Dammer	Dam i åkerlandskap med karussforekomst.	Viktig
106	Sekkelsten, sør for	Dammer	Dam i eldre beitemark med forekomst av uspesifisert froskeart.	Viktig
107	Fusk, nordre dam	Dammer	Tundam som er lite undersøkt med hensyn på flora og fauna. Overflaten er dekket av andemat.	Viktig
108	Fusk, midtre dam	Dammer	Dam omgitt av plen og åker. Den inneholder en karussbestand. For øvrig lite undersøkt mhp. flora og fauna.	Viktig
109	Fusk, søndre dam	Dammer	Dam omgitt av eng og løvskog. Dammen inneholder karuss.	Viktig
110	Eiebakke nord	Dammer	Liten tundam som skal inneholde salamander.	Viktig
111	Eiebakke sør	Dammer	Liten dam i åkerkant. Flora og fauna lite undersøkt.	Viktig

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
112	Jahren østre	Dammer	Dam mellom gårdstun og åker. Dammen har forekomster av liten salamander og karuss.	Svært viktig
113	Massengen nordre	Dammer	Dammen er omgitt av åker/eng med 2 meter kantsone. I dammen er rødlistenarten stor salamander påvist.	Svært viktig
114	Massengen søndre	Dammer	Skogsdam med tilsynelatende artsfattig fauna.	Lokalt viktig
115	Kopperud	Dammer	Skogsdam som visstnok skal inneholde salamander. Dette bør undersøkes nærmere.	Viktig
116	Hol østre, nord for	Dammer	Nyanlagt dam som inneholder fisk.	Lokalt viktig
117	Hol østre	Dammer	Liten dam som tørker ut med jevne mellomrom.	Lokalt viktig
118	Authen søndre	Dammer	Liten dam omgitt av gress og åker som er overgrodd med starr og dunkjevle.	Lokalt viktig
119	Stegen	Dammer	Liten, delvis gjengrodd dam som inneholder rødlistearten liten salamander.	Svært viktig
120	Lundestad (Galtebu)	Dammer	Skogsdam som inneholder salamander.	Svært viktig
121	Flatmark, vest for	Dammer	Dam med forekomst av rødlistearten liten salamander.	Svært viktig
122	Flatmark N	Dammer	Tundam med rødlistearten liten salamander.	Svært viktig
123	Skjørten gårdstun	Dammer	Tundam med forekomst av rødlistearten stor andemat.	Viktig
124	Toverud, øst for	Dammer	Dam i kantsone mellom åker og skog med uverifisert opplysning om salamander. Dammen bør undersøkes.	Viktig
125	Toverud	Dammer	Dam i kantsone mellom åker og tun med uverifisert opplysning om salamander. Dammen bør undersøkes.	Viktig
126	Toverud, sør for	Dammer	Dam i gjengroende hage? med uverifisert opplysning om salamander. Dammen bør undersøkes.	Lokalt viktig
127	Kampenes	Dammer	Dam omgitt av skog og åker med forekomst av salamander.	Svært viktig
128	Kampenes, øst for	Dammer	Gammelt glimmerbrudd som bør undersøkes nærmere.	Lokalt viktig
129	Salseng søndre	Dammer	Dam i beitemark som er delvis gjengrodd.	Viktig
130	Halstvet vestre	Dammer	Dam omgitt av tun og åker. Bør undersøkes nærmere.	Viktig
131	Halsvet østre, nord for	Dammer	Dam omgitt av åker. Bør undersøkes nærmere.	Viktig
132	Fosser	Dammer	Liten dam i skyggefull blandingsskog. Dammens fauna bør undersøkes nærmere.	Lokalt viktig
181	Hellerengbekken	Viktige bekkedrag	Bekker i rikt ravinlandskap. Lite undersøkt.	Lokalt viktig
182	Holterengbekken	Viktige bekkedrag	Bekk hovedsaklig i frodig ravineskog. Lite undersøkt.	Viktig

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
183	Kolstadbekken	Viktige bekkedrag	Sterkt forurenset bekk i ravinelandskap. Bør imidlertid undersøkes nærmere med hensyn til flora og fauna.	Lokalt viktig
184	Trostebekken	Viktige bekkedrag	Sterkt forurenset bekk i jordbrukslandskap.	Uprioritert
185	Moensbekken	Viktige bekkedrag	Bekk i jordbrukslandskap og ravineskog. Flora og fauna knyttet til bekken er lite undersøkt.	Viktig
186	Katralen/Jahrenbekken	Viktige bekkedrag	Moderat forurenset bekk i ravinelandskap. Lite undersøkt med hensyn på flora og fauna, men viktig økologisk funksjon.	Viktig
187	Mørkved-/Eidarengbekken	Viktige bekkedrag	Moderat forurenset bekk hovedsaklig i jordbrukslandskap. Lite undersøkt med hensyn på flora og fauna.	Lokalt viktig
190	Lierevja innerst (Eik)	Rik edellauvskog	Edellauvskog med ask som dominerende treslag.	Viktig
191	Hobøl søndre	Rik edellauvskog	Edelløvsogsdråg som nye er hogd, men fortsatt nye osp på lokaliteten. Er vurdert som mulig nøkkelbiotop.	Lokalt viktig
201	Åsermarka nord	Urskog/gammelskog	Gammelskogsområde med urskogspreget, flere sjeldne og rødlistede arter. Planlagt som naturreservat barskog.	Svært viktig
202	Vrangen S	Urskog/gammelskog	Bratt sørvest-ventd skråning med granskog med innslag av furu, hengebjørk, osp, rogn og noe gråor nær elva. Mye død ved og rikt med sopp, stabilt klima pga. elva og noe rikere grunnforhold. Området bør undersøkes nærmere.	Viktig
203	Sekkelsten	Gråor-heggeskog	Liten sumpskog med bl.a. forekomst av rødlistearten nikkebrønslé.	Viktig
206	Lierevja, sør	Gråor-heggeskog	Blandingsskog med mye lauvtrær, forekomst av lungenever og glattvrenge som begge er sjeldne i Østfold.	Lokalt viktig
207	Romsås, østsiden	Urskog/gammelskog	Flersjiktet blandingsskog med relativt mye død ved, bratte bergvegger og steinblokker. Ingen spesielle arter påvist.	Lokalt viktig
208	Kykkelsrud, ravineskog	Rik edellauvskog	Rik edelløvskog i bekkeravine. Sjeldne arter.	Viktig
209	Hol, sør for	Rik edellauvskog	Ravine med innslag av edelløvskog, men det er en del skogbruksdrift i området. Funn av lungenever på to almer i veikanten.	Lokalt viktig
212	Skrenten	Sørventd berg og rasmark	Sørventd meget bratt og skogbevokst li med blandingsskog. Tynt næringsrikt jordsmonn, mye blåveis, stavklokke.	Viktig
214	Tømtbekken	Viktige bekkedrag	Bekkeløp og sildreberg ved utløpet med interessant lavflora. Frodig vegetasjon langs bekkeløpet.	Viktig

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
220	Sund-lensehytta	Andre viktige forekomster	Liten holme med tørrbakke med urterik flora. I vannkanten er rødlistearten elvemarigras registrert.	Viktig
226	Øyene S for Holmen	Andre viktige forekomster	Små furubevokste holmer med ellers ordinær flora. Tidligere hekkeholme som nå har blitt forstyrret av båtliv?	Lokalt viktig
234	Vardåsen	Urskog/gammelskog	Største sammenhengende barskogsområde i Askim. Nordre deler mot Glomma er foreslått avsatt til verneformål barskog.	Svært viktig
235	Lierevja	Spesialområde-kulturlandskap	Fiskerik evje omgitt av rik løvskog, eldre granskog og hagemark.	Svært viktig
236	Gudimevja og Onstadsund	Andre viktige forekomster	Askims største våtmark med mange evjer, viker, flommarker, mudderbanker, beitemarker og små holmer i Glomma. Viktig rasteområde for fugl, rik insektliv, rikt planteliv. I det hele tatt viktig storumråde for et vidt spekter av biomangfoldet.	Svært viktig
250	Vammeli 1	Rik edellauvskog	Ravine med flere store edelløvtrær. Ei stor eik oppe ved veien har en flott bestand med lungenever.	Viktig
251	Vammeli 2	Rik edellauvskog	Ravine med flere store edelløvtrær. Store eik og to store almer og ei uvanlig stor osp.	Viktig
252	Halstvedt veikant	Artsrike veikanter	Fin veikantflora, største fagerklokkeforekomst i kommunen.	Lokalt viktig
253	Kastdalen	Naturbeitemark	Artsrikt hestebeite med funn av grov nattfiol (orkide).	Lokalt viktig
254	Skjørten NØ	Store gamle trær	Stor eik på åkerholme.	Lokalt viktig
255	Skjørten N	Store gamle trær	Stor eik i åkerkant.	Lokalt viktig
256	Revhaug	Artsrike veikanter	Artsrik veikant meg mange urter.	Lokalt viktig
258	Kverne	Store gamle trær	Stor eik i beitemark/skog.	Lokalt viktig
259	Glomvikbukta N	Naturbeitemark	Ravinebeite under restaurering.	Lokalt viktig
260	Kykkelsrud, tippen N	Småbiotoper	Urterik tørrbakke med halvstore eiketrær i to klynger.	Lokalt viktig
261	Kykkelsrud, v/bomveien	Store gamle trær	Stor eik i sørvendt bakke.	Lokalt viktig
263	Bygdetunet	Store gamle trær	Stor ask i sørøstvendt bakke.	Lokalt viktig
264	Sundgård, Ø for	Andre viktige forekomster	Flommarksområde med forekomst av rødlistearten elvemarigras Hierochloë hirta ssp. hirta	Viktig
266	Sando V	Urskog/gammelskog	Ravine/kløft ved Glomma med bratt bergvegg. Blandingsskog av storbregnetype med spesielt rik moseflora, f.eks. krusgullhette.	Lokalt viktig

Lok. nr.	Lokalitet	Naturtype	Kort beskrivelse	Verdi
268	Kykkelsrud - tippen	Småbiotoper	Fin bestand av orkideen rødflangre (eneste kjente forekomst i Askim) i ung bjørkeskog på nordsiden av Tippen.	Lokalt viktig
269	Tømtevja, nord for	Andre viktige forekomster	Sildreberg og bergvegger med rik lavflora, bl.a. den rødlistede lavarten dvergskjold.	Svært viktig
270	Vammeli, S for	Rik edellauvskog	Rik or-askeskog med stor graninnblanding. Vil utvikle seg til en ren edelløvsskog ved fri utvikling. Arealet med or-askeskog er beskjedent i Indre Østfold.	Lokalt viktig
271	Elvestad, V for	Sørvendt berg og rasmark	Stort (langt) vestvendt sildreberg med stor bestand av hvitbergknapp (sjelden i Indre Østfold). Flere interessante lavarter på bergveggen som f.eks. skjoldnever, flishinnelav, flere lærlavarter og trolig blyhinnelav. Stedvis fine tørrbakkesamfunn.	Viktig
273	Gudimevja, S for Huer	Småbiotoper	Store osper med den regionalt sjeldne lavarten fløyelsglye.	Lokalt viktig
274	Tobakksøyene - Vrangen	Andre viktige forekomster	Strykstrekning med fylkets største og fineste gyteområde og oppvekstområde for harr.	Svært viktig
275	Gudimevja, S for Onstad	Småbiotoper	Store osper i gjengroende beitemark med forekomst av den regionalt sjeldne lavarten fløyelsglye.	Lokalt viktig
910	Sundgårdevja N	Sørvendt berg og rasmark	Sørvestvendt tørrbakke med lokalt sjeldne karplanter. I vannkanten en bestand med rødlistearten elvemarigras.	Viktig

Vedlegg 2. Kart over registrerte naturtyper i Askim

Nedenfor følger et kart over registrerte naturtyper i Askim kommune. Hver naturtype er representert med en prikk og et skravert område. I mange tilfeller er arealet av området større enn prikken, og kommer til syne som et skravert område med tyngdepunkt i prikken.